

شورا

اوچنچی ییل

اورنبورغده اون بیش کونده بر چققان
ادبی فنی و سیاسی مجموعه در

عدد ۱ * سنه ۱۹۱۰

1910

مندرجه سی:

- شمس الدین دمشقی، قزوینی،
ابوالفدا، مشهور آملردن.
عرب ادبیاتی، ۷ ع. د. ر. ن.
«محمد علیه السلام» رساله سنی انتقاد، III
میشارلو، طریف البشیری.
تاریخ، عالمجان فیروشین.
تیل و املا مسئله سی جمال الدین ولیدف
«اصابت» کتابی حقنده ملاحظه،
ضیاء الدین رحمانقولی.
رحمت الهیه عمومی، موسی بیگیف.
هواده اوچوب یورو، IV ع. ف.
حفظ صحت، محبوب جمال آنچورینا.
اسلام ایله یگی مدنیت.
تربیه و تعلیم، (اصلاح مدارس).
مراسله و مخابره: فاپال ویرخوزال، یکتا رینبورغ
اشعار: «نی فائده»، ف. عین الدین
«بخشی بلیب»، ب. دولتشیایوف.
«چن بخت» (حکایه)، ی. مرادی.
«شورا» سؤالترینه جوابلر.
تیل یاریشی، VIII، - بصیرت سیاسییه.
رسم: اوچقچ ماشینالر.

نچى سنه ايچون
مشتى دفترى آچلى

۱۹۱۰

«شورا» ژورنالينه
هم «وقت» غزته سینه

شورا نڭ ايكنچى يلى طولوب اوچنچى گه كىته در. بونڭ مسلكى روسيه مسلمانلىرىنى معارفلى و اوز حقوقن آكلى طورغان ملت ايتو يولنده اجتهاد قىلمقدى. ملتىز نڭ تارىخى طابلووينه، آنڭ ميدانغه جغوينه بار قوتنى صرف ايتىكده در.

«شورا» ده علمى، ادبى، فى. هم اخلاقى و تربيه گه دائر مقاله لرگه كىڭ اورن بىر يلوب، اوقوچىلار نڭ افكارن توسيع گه خدمت ايتله در.

«شورا» نڭ هر نومرنده الوغ و مشهور آدملردن بررذاتنڭ ترجمه حالى درج اولنوب كىلمكده در، كه بونى «شورا» دن باشقه يرده اوقوب اوگره نور ايچون بر چوق كتابلر آقتاروب تدقيق و تحقيق ايتارگه محتاج بولونه در. «شورا» ده احوال سياسيه حقنده اجمالى صورتده منتظم معلومات بىر يله بارا. «شورا» ده يڭى شاعرلر-مىز نڭ منتخب شعرلرى درج اولونده در.

«شورا» آيدى ايكى مرتبه چىغوب هر نسخه سى ۳۲ بىندن عبارندىر. اوشبو ۱۹۱۰ نچى يل ايچون صحيفه لرى اولگىگه كوره دى ده كىڭايتلوب، باصلوده نفاستنه ممكّن قدر دقت ايتله چكدر.

«شورا» نڭ ناشىرلىرى: محمد شاكىر و محمد ذاكر رامىيفلر. يازوچىلرى رضاالدين فخرالدينوف، فاتح كريموف، «درمىند»، عبدالرحمن فخرالدينوف، ع. بطال. برهان شرف، ظ. بشيرى ن. آغەيى، موسى بىگىيىف، ملا احمدجان مصطفى، ع. آقچوقراقلى، امام سرورالدين مفتاحالدين اوغلى، ي. آقچورين، عبدالرحمن سعيدوف، عبدالكريم سعيدوف، هادى آطلاسوف، م. غفورى، بهرام بىك دولتشايف، م. هادى، عمرالقرشى، ميان عبدالاول الاقاوى، محمد هادى الاتاوى و غيربار.

نڭ اوزاقلامى دورتنچى يلى طولوب بشنچى گه كره در. بوندىن سوڭ هم اوزى نڭ معتدل مسلكنده دوام ايدى چكدر. نڭ طوتقان يولى روسيه مسلمانلرى نڭ حقوقلرن حمايه قىلو و آنلر آرسنده معارف و حسن اخلاق نشر ايتودىر.

«وقت» اطناسينه ۳ نومر چقا. نفيس روشك باصيله. بعضا مهم بولغان رىسملرده قوبولا. «وقت» نڭ ناشىرلىرى: محمد شاكىر و محمد ذاكر رامىيفلر و يازوچىلرى: فاتح كريموف، رضاالدين فخرالدينوف، عبدالرحمن فخرالدينوف، برهان شرف، ع. بطال، ي. آقچورين، ش. محمدبارف، ن. آغەيى، موسى بىگىيىف در. بونلردن باشقه خىرالله حضرت عثمانوف، امام هادى آطلاسوف، مدرسّه عاليه معلملردن عبدالله شناسى افنديلر كىمى بر چوق قلم صاحبلرى نڭ «وقت» ده يازولرى بولنوب طورادر.

آبونه بدللىرى:

«شورا» نڭ سنه لك ۵ سوم. آلنى آيلىق ۲ سوم ۶۰. اوج آيلىق ۱ سوم ۳۵. «وقت» نڭ سنه لك ۵ سوم. آلنى آيلىق ۲ سوم ۶۰. اوج آيلىق ۱ سوم ۳۵. «شورا» و «وقت» ايكىسى برگه و برمدتده بولاسه:

سنه لك حقى ۹ سوم. آلنى آيلىق ۴ سوم ۶۰. اوج آيلىق ۲ سوم ۴۰.

آدرس: «ВАКТЪ» редакция газеты, г. Оренбургъ.

سورادير والوغ حادير

شمس الدين الدمشقى

بو ذات هم اسلام جغرافيا عالميرندن اولوب اسمى محمد بن ابى طالب الانصارى وكنيه سى ده ابو عبدالله در . «شيخ الر بوة» ديمكله هم شهرتى واردر . جغرافيا ده «نخبة الدهر فى عجائب البر والبحر» اسمنه بر كتابى اولوب فراين وميون نام مستشرقلر اجتهادى ايله ۱۸۶۶ تاريخنده پيتر بورغ شهرنده باصلمشدر . روس مؤلفلىرى بو كيمسه دن خبرلر نقل ايتديكىدن روسچه غه يا كه آروپا تيللرندن بررسينه ترجمه ايدلدىكى آكلاشلور . دمشقى نك كندى اثرينى كوروب اولسه كرك فاضل مرجانى «مستفاد الاخبار» ده بر چوق خبرلر نقل ايلر بو خبرلردن حتى اوشبو ذاتنك بزم مملكتمزه كلوب يوردىكى ده آكلاشلور . جمله دن اوشبونلردر :

(۱) خزرلرنك اورنلرى بحر خزر ياننده اولوب ، «خميلج» ، «بلنجر» ، «سمندر» و «اتل» اسمنده دورت شهرلى وار . خزرلر «عسكر» و «رعيت» اسمنده ايكى قسم گه آيرلار . عسكرلر مسلمانلر اولوب ، رعيتلر يهودى ديننده لردر . قسطنطينيه ايمپراطورى اوز مملكتمندن يهودلرنى قوغديغنده هارون رشيد زماننده خزرلر گه كلديلر وغافل اولان خزرلرنى كندى دينلرينه كركزديلر . صوكره خراسان طرفندن مسلمانلر كلوب خزرلر ايله صوغشوب غالب اولديلر واوشبو وقتده خزرلر اسلام دولتى تحته كرديلر . (۲) اتل ييلغه سينه قويا طورغان «بورناس» صوى بوينده بر تورلى خاقلر معيشت ايتلر ، اويلرى آغاچدن ،

كيز اويلرى ده وار . اورنلرينك زورلىق اوبش كونلك يول اولور ، كنديلرينه مخصوص بر لسانارى واردر . (۳) قپچاقلرنك اورنلرى در بند شيروان آرتنده اولوب روس دكزينه ياقين تاغ و اورمانلرده در . شهرلى «سردق» اسميدر . سوداگرلر بونلردن آشلق ، قوندر ، قل وكنيزاك آلار ، كيومليكلر ايلتوب ساتالر . قپچاقلردن مصر ، شامده بهادر آدملر وار . مصرده اولان ترك پادشاهلرنك كوبسى اوشبونلردندر .

(۴) بلغار خاقلرى بر اورنغه منسوب خاقلردر ، مقتدر خليفه زماننده مسلمان اولديلر . بلغار خانى دين اسلام قاعده لرينى اوگردر ايچون عالمر بيمارمكىنى صورديغندن خليفه ده خيان مقصودينه اجابت ايتدى ، تيوشلى آدملرنى بيماردى . بوندن صوكل بلغار حاجيلرى حج سفرلرنده «بغداد» گه كرديكلرنده كوب حرمت وضيافتلر ايدلدى . «بلغارلر نه كى خاقلردر؟» ديه صور اوچيلرغه بونلر : «ترك ايله صقلب قاتشودن حاصل اولغان قوملرمز» ديه جواب ويررلر ايدى . دمشقى ۱۳۲۶-۷۲۸ تاريخنه شام مملكتمنك وفات ايتمشدر .

قزوينى

جغرافيا عالمرلرندن اولان بو ذاتنك اسمى زكريا بن محموددر . ايران مملكتمنده «قزوين» شهرنده دنياغه كلدىكى جهتمندن «قزوينى» ديه مشهور اولمشدر . ۶۷۴ تار يخنده تمام اينمش اولديغى «آثار البلاد واخبار العباد» نام كتابى مستشرق ووستلفد طرفندن ۲ جلدده ۱۸۴۸ ده «غوتنغن»

شهرنده طبع اولنمشدر.

«عجائب المخلوقات» اسمنده اولان ایکنچی بر تالیفی ده ووستنفلد طرفندن «غوتنغن» ده و صوگره ۱۳۰۵ ده «حیاء الحیوان» کتابی هامشنده مصرده باصلمشدر.

قزوینی ننگ اوشبو اثرلری هرنه قدر فن ایله قابل تطبیق اولمغان خرافاتدن خالی دگل ایسه ده آوروپا لسانلریننگ کوبسینه ترجمه ایدلنوب نشر ایدلمشدر. مع ما فيه قزوینی جغرافیاده الوغ عالمردن و کتابی ده فائده لی اثرلردن معدوددر. وفاتی ۶۸۲ - ۱۲۸۳ ده در.

ابوالفدا

هم جغرافیا هم تاریخ عالمردن اولان بو ذاتنگ اسمی اسماعیل بن علی اولوب کنیه سی ابوالفدا ولقبی ده «عماد الدین» ایدی. صلاح الدین الایوبی عائله سی اولان ایو- پیلردندر.

۶۷۲ - ۱۲۷۳ تاریخی جهادی الاولاده «دمشق» ده دنیاغه کلوب الملك الناصر طرفندن «دمشق» ده امیر اولرق طوردی و صوگره ده بوننگ طرفندن «حماء» حکمدار لغی احسان ایدلنوب «الملك الصالح» دیه و بر آزدن صوگره ده «الملك المؤید» دیه مشهور اولدی.

ابوالفدا، قلملی محررلردن یا که قلملی پادشاهلردن اولوب فضیلت و علم صاحبی بر ذات ایدی. فقه، حکمت، هیئت و باشقه علملرده ید طولی صاحبی اولمشدر. فقه فننده اولان «الحاوی» اسملی بیوک بر اثرنی منظوم اولرق ترتیب ایلادی.

ابوالفداننگ شهرتینه سبب اولان شی پادشاهلغی دگل بلکه تاریخ فننده اولان «المختصر فی اخبار البشر» نام اثری ایله جغرافیاده «تقویم البلدان» اسملی کتابی اولمشدر. اگرده بو کتابلری اولمیه ایدی باشقه پادشاهلر و حکمدارلر قیلندن بو هم کوبدن اونودلمش، ادیب و شهرتلی عالمردن آراسنده اسمی ذکر ایدلماش اولور ایدی.

«تقویم البلدان»، انک ایلك مرتبه اوله رق علوم عربیه مدرسسی اولان رینود ایله ماک کوك دیلاین نام فرنك عالملری طرفندن ۱۸۳۷ دن باشلاب ۱۸۴۰ تاریخینه قدر ۲ جلدده «پاریژ» ده طبع اولندی. ایکنچی مرتبه اوله رق شیر اسملی بر کیمسه طرفندن ۱۸۴۲ دن ۱۸۴۵ گه قدر «درسدن» شهرنده نشر اولندی. بو اثر آوروپا لسانلرینه ترجمه ایدلنوب دفعه لر ایله نشر اولنمشدر.

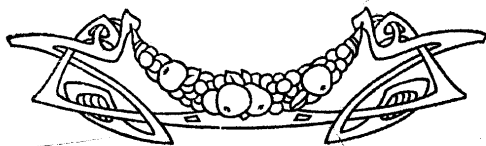
ابوالفداننگ خصوص مصر جغرافیاسی حقنده ایکنچی بر اثری اولوب ۱۷۷۶ ده میخائیللس طرفندن «غوتنغن» ده باصلمشدر.

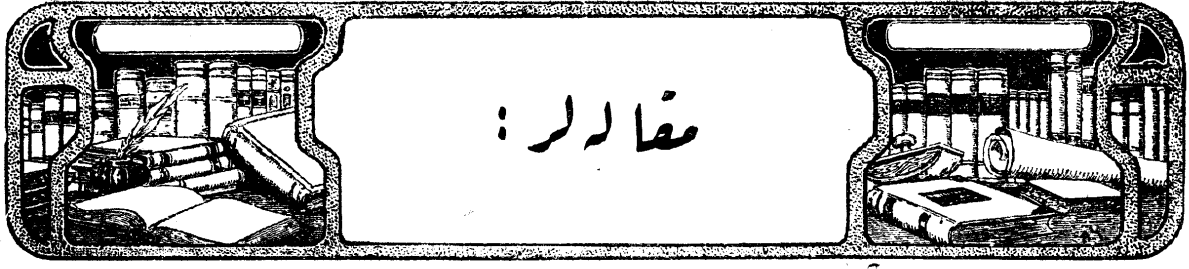
«المختصر فی اخبار البشر» نام تاریخی رایسکه نام فرنك عالمی طرفندن لاتینچه ترجمه سی ایله بر ابر اوله رق ۵ جلدده ۱۷۸۹ دن ۱۸۹۴ که قدر «قوپنهاغ» شهرنده بوندن صوگره ترجمه سندن باشقه عربی نسخه سی گنه ۴ جلدده ۱۲۸۶ ده استانبولده وانگ صوگره ده ۱۳۲۵ ده مصرده طبع اولندی.

ابوالفداننگ اوشبو تاریخی ۷۱۹ گه قدر کلمش و آندن صوگره ۷۴۹ تاریخینه قدر ابن الوردی طرفندن ذیل صورتندن یازلمشدر.

ابوالفدا «قاموس الاعلام» ده «دائرة المعارف» گه تقلید سببندن ابوالفدا عماد الدین اسماعیل بن عمر ابن کثیر ایله خلط ایدلوب یازلمش و فاحش صورتده غلط واقع اولمشدر. بوکا ایسه اوشبو ایکی کیمسه ننگ اسم و کنیه لری، لقب و شهرلریننگ مشترک اولمقی سبب اولمشدر. بوندن اوستون هر ایکسی ده مؤرخ اولمق ایله مشهورلردر. فقط ابن کثیر، تفسیر و حدیث علملری ایله مشغول اولدیغی سببلی «الحافظ» دیه معروف ایدی و تاریخده ده «الابدایة والنهاية» نام اثر وجوده کتوردی. وفاتی ۷۹۴ ده در. ابوالفدا اسماعیل دانشمندی بونلرنگ هر ایکسینه باشقه اوچونچی بر آدمدر.

ابوالفدا، کندی ترجمه سی حقنده هم «المختصر فی اخبار البشر» ده خیلی معلومات یازمشدر. ۶۰ یاشینه ایر- یشوب ۷۳۲ - ۱۳۳۲ ده وفات ایتدی.

مقاللر:

عرب ادبیاتی

۷

ادبیات نفیسه

عرب ادبیات نفیسه سنڭ اڭ مهم اورن طوتقان بر قسمی شعردر. بونڭ اڭ عالی وقتی محمد(علیه السلام) کیلور آلدندن بولدی. عرب شعرلری روشی بویونجه آوروپا شعر- لرینه اوخشامیلر. عادتده «حسی» بولالار. هر بیت بر وزنده گی ایکی مصراعدن عبارت بولا. بووزن شعرنڭ باشندن آخرینه چه اورگار میدر.

عرب شعرلری اوزونلغینه کوره تورلی اسملر ایله یاد ایتلدر. ۷-۱۴ بیتلی قسقه شعرلر «غزل» آتالار. وکوبرهک «عشق» غه دائر بولالار. قصیده لر ۳۰ بیتدن آری و ۱۰۰ دن کیله شعرلدر. بونلرده معلوم آدملرنی ماقناو، مشهور واقعهلرنی تصویر کبی نرسهلر بولا. بر شاعرنڭ اثرلرینڭ یا که بر مسئله حقنده غی شعرلرنڭ مجموعه سی «دیوان» اسملانه در.

یوقاری ده ده ایتلمش ایدی: قرآننڭ اینووی عربلرنڭ ایسکی شعر ونل ادبیاتلرینی بتونلای یا کا یولغه کرتدی، دیب. آلایده ظهور اسلامدن سوڭده عربلر آره سنده شاقتی شهب شاعرلر اوچراشدرغالی. گل عشق. حقنده شعر سویله- گان ومیلادی ۷۱۲ ده وفات بولغان عمر ابن ابی ربیعہ نی اڭ زور شاعرلردن سانارغه یاری. ۸ نچی عصر میلادی ده یاشا گان الاخلل ومیلادی ۷۲۸ نچی یلک وفات بولغان فرزدق ایله جریر، ۷۳۵ ده اولگان ذوالرمتده الوغ شاعرلردندرلر. عباسی خلیفه لری زمانده شعر، کوبرهک سرایلر تیروه سنه چوالوب خلیفه هم وزرانی ماقناودن عبارت بولا باشلادی. فارس لرنڭ طبیعت و ادبیاتلری نڭ تأثیری ایله بو شعرلرده چیکدن طش ماقناولر کوبه یدی؛ لکن ایسکی عرب شعرلرنده گی نفیسک وقوت بونلرده طابلمی باشلادی. بوندی سرای شاعرلری آره سندن اڭ مشهوری ۸۱۴ ده وفات بولغان ابونواس دز. بو آدم مجلسلرده سویله گان کوکللی وفزقلی شعرلری ایله بتون ممالک اسلامیه گه شهرت جایهش ایدی. اول زمانلرنڭ

مشهور شاعرلری بونلردن عبارتدر:

اصعی [۸۲۸ ده وفات]، ابوتام، ابن درید، متنبی، اوز زمانی نڭ همه نقصاناتن فوق العاده آچی تل وفزولق ایله یامانلاغان ابوالعلا [۱۰۵۷ ده وفات]، طغرایی، ابن الفارض، بو صیری (۱۲۹۵ ده وفات) قصیده برده نام بیک مشهور بوئیمه یاز مش در.

عربلرنڭ نظرینه کوره یاخشی شعرده دائما حکمتلی سوزلر قاتشورغه تیوشلی بولغانلقدن، عرب ادبیاتنده مقاللر ومثللر و Изрѣченія لر بیک یوقاری اورون طوتالار.

فارس شعراسندن وطواط [۱۱۸۲ ده وفات] حضرت علی، ابوبکر، عثمان و عمر گه نسبت ایتلگان حکمتلی سوزلرنی جیوب بر کتاب ترتیب ایتدی. سوڭراق میدان [۱۱۲۴ ده وفات]، زبخشری [۱۰۷۴-۱۱۴۳] ده شوشندی مجموعه لر توزودیلر. دیوان و حماسه لر قبیلندن عربلرده شعر طرزنده وشاعرلر احوالینه دائر تاریخی حکایتلر مجموعه لری کوبدر. بونلردن اڭ مشهورلری ابوالفرج الاصفهانی نڭ «الاعانی» سی و ثعالبی نڭ «یتیمه الدهر» ی (بو کیمسه ۱۰۳۷ ده وفاتدر)، ابن عبد ربه نڭ «العقد الفرید» ی در. (بو کیمسه ۳۲۸-۹۴۰ ده وفاتدر).

عربلرده عبرتلی حکایتلرده کوب یازلمشدر. حکایه لر مجموعه لرندن برسی هنددن آلمش بولوب «همايون نامه»، «بیدبا مثللری» و باشقه اسملر ایله عرب تلینه ترجمه ایتلدی، واسلام دنیاسی نڭ اڭ منتشر کتابی بولدی. بو اثر سوڭره عربجه دن همه آوروپا تلرینه ده کوچرلدی. بو اثر هنددن عربستانگه فارس لر آرقلی کیلوب فارسجه دن عربجه گه ایلاندر و چپسی ابن المقفع نام فارسدر. [م. ۷۵۶ نچی یل چاماسنده وفات].

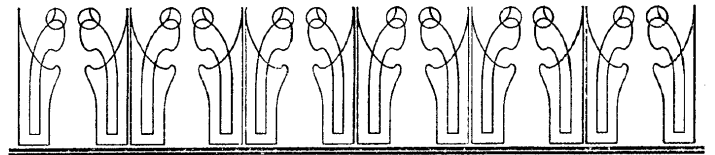
لکن عرب نفیس ادبیاتی نڭ اڭ مهم قسمینی رومان و حکایه لر تشکیل ایتدر. حقیقی معناسی ایله رومانلر، تراجم احوال، وقوعات و خیالی حکایه لر ایله عرب ادبیاتی بیک بایودی. حکایه و رومانلرینڭ کوبسی عرب خلیفه، وزرا و قهرمانلری حقنده بولوب بر آزی نڭ سوزه تلری فارس ادبیاتندن آلمشدر. اڭ شهب، زور و مشهور

عبارتیدر . فقط بونده یا گلشاق وار . ۱۲ نچی ربیع الاول طوغر وسنده اجماع حکایت ایدوچی کیمسه ، ابن المسیب دگل بلکه سهیلی در . ابن المسیب سوزی آنچی : « ولد رسول الله صلی الله علیه وسلم عند ابهار النهار ای وسطه » جمله سندن گنه عبارت اولوب بونی سهیلی نقل ایلر . اوشبو حکایت ابن المسیب طرفندن دگل بلکه سهیلی طرفندن اولمقی طوغر وسنه اولان اهمیت بیوکر . ابن المسیب سوزی ایله سهیلی سوزی آراسنده اولان فرق ، وزیر ایله باشماچی سوز- لری آراسنده اولان فرق آرتق ایدیکنده شبهه یوق . ابن المسیب « فقهاء سبعه » نڭ بیری اولوب اصحاب کرام خصوصا زوجات طاهرانندن واسطه سز اوله رق حدیث نقل ایدن بیوک بر عالمدر . (ابو هریره نڭ فزینی نکاح ایتمشیدی) . هجرتدن ۹۱ تاریخنده وفات ایتدی . بونڭ عصرنده مکه خلقی اولد اورنلرینی زیارت ایدوب یورمک دگل حتی اسمی وارلغی ده شبهه لیدر . اگرده « وعلیه العمل » سوزی ابن المسیب آغزندن چیقمش اوله ایدی بخاری ومسلم صحیحلرینده وباشقه سندنه برقاچ کره بر ذکر ایدلمش اولوب ، مشهور منهلره هم تأثیر اوماش اولوردی . سعید ابن المسیب بتون محدثلر ومشهور مجتهد لرنڭ احتراملرینده اولان جلیل القدر بر ذاتدر . اما سهیلی ایسه اوز عصرینڭ عالمرندن بر کیمسه اولوب ۵۸۱ ده وفات ایتدی . سهیلی یمین ایتدیکی حالده اجماع دعوی ایتسه ده سوزینه اهمیت ویروچی اوله چفی شبهه لیدر . لکن سهیلی ده بو اجماع حکایتی قطعی صورتده دگل بلکه اشانر اشانماز صورتده گنه نقل ایدوب ، مسئولیتنی اوز اوستینه آلامقده در . ایکنچی : متروک وغیر مقبول اولان سوز ، ۱۰ نچی ربیع الاول فایده سینه اولان دمیاطی سوزی دگل بلکه صابر حضرتنڭ ۱۲ نچی ربیع الاولیدر .

۱۲ نچی ربیع الاول خبرینی ترک ایتمک طوغر وسنده « السیرة الحلیة » بزم ضررمزه دگل بلکه فائده مزه یاردم ویرر . لکن بزم حرکتز آنڭ تأثیر ایه دگلدر ، بو یرده « السیرة الحلیة » سوزی ایله اوغراشدق ایسه یالکیز صابر حضرت شونندن دلیل کتوردیکی ایچوندر . یوقسه پک کوب خرافات بیغدیغی واسنادسز خبرلر ایله طولدردیغی سببلی « محمد علیه السلام » رساله سینی ترتیب ایتدیکنز وقت بزلر « السیرة الحلیة » و آکا اوخشامش اثرلرگه بر مرتبه اولسون کوز سالمادق . ۱۱ نچی ربیع الاول روایتندن کوچومزگه سبب « السیرة الحلیة » دگل بلکه باشقه لردر .

رومانلر اهل صلیب محاربه سی وقتلرندغی و فوعانکه دائر « عنتره نڭ حیاتی » و « سلطان بپرس نڭ معیشتی » وباشقه لردر . حکایه لر حاضرگه چه عرب ادبیاتنده بیک آلد ه طور وب ، اڭ مشهور حکایه لر « ماڭ ده برکیچه » مجموعه سی در . صوڭ وقتلرده بدویلر آراسنه اولان حکایتلر ور وایتلرنی ، برنچه فرنک عالمری جیوب مجموعه شکلنده باصدر دیلر . عرب ادبیات شاعر به سنده ، روشی ایله قرآن آیتلرینه بر قدر اوخشاولی بولوب عربلر طرفندن لطافت و اوستا سوزلیکنڭ مثالی اولارق طوتولغان همدانی و حریری کبی عالمرنڭ « مقامات » لری هم اهمیتنی حائزدرلر .

ع . د . ر . ن .

« محمد علیه السلام » رساله سینی انتقاد

III

ولادت کونی ۱۲ نچی ربیع الاول دوشنبه اولدیغنی اثبات ایتمک یرنده صابر حضرتنڭ اعتماد ایتمش کتابلری ابن هشام سیری ایله « السیرة الحلیة » ایدیکنی اوقوچیلر بیلورلر . ابن هشام سیری ، « صاحب المغازی » دبه مشهور و هجرتدن ۱۵۱ نچی ییلده وفات اولان محمد بن اسحاق بن یسار المطلبی المدنی کتابندن اختصار ایدلمش بر اثر اولد- یغندن مذکور سیرده اولان سوزلر ، محمد بن اسحاق سوز- لری اوله ق لازم کلور ، فقط محمد بن اسحاق اوزرینه متصل اولان بو روایت اوشبو ذاتنڭ کندسنده توقتاب قالمش حتی که واقعه لر حقنده اوزون سندلر ترتیب ایتمک ، عادتندن اولان طبری ده محمد بن اسحاقدن یوقاری هیچ بر کیمسه اسمنی ذکر ایتماز . ایمی ابن اسحاقدن بو- قاری ، متصل سند ذکر ایدلما دیکی صوڭ آنندن توبان متصل سند اولمقده نه فائده وار ؟

صابر حضرت ، « السیرة الحلیة » کتابندن بزم ضرر- مزه ایکی سوز کوچره در . بونلرنڭ بیری : « ۱۲ نچی ربیع الاول فائده سینه سعید بن المسیب اجماع وارلغنی حکایت ایتدی هم بو کونلرده عمل شونڭ ایله در » مضموننده اولان جمله و ایکنچی سی ده : « دمیاطی ۱۰ نچی ربیع الاولده ولادت اولدیغنی دعوی ایتسه ده بو دعوی متروک اوماشدر »

تاتارلار ایله میشارلر آراسنده بوندى تارتیشلرنىڭ بولوى آرادن برلكنى بوغالتىق و اول ايسه بزم ايچون مطلق بر ضرر اولديغندن اوتىرى، آندى معناسز نزاعلارنى طاشلامق معقول و نللمزنى برله شدرمك صد دنده اولمق تيوشلى ايدىكى هر ايكى طرفنىڭ اميدى وتلاگيدر. لىكن بو ايسكى دن قالمش بر دعوا اولديغى كېي تاتارلار ايله میشارلر آراسنده، اولده بر صوفلى اولدقنده فكرمزدن كچر ميدر.

اصل حالنى تدفيق ايچون قاراغان وقتده، تاتارلرنىڭ روس لسانندن هيچ بر لفظنى استعمال قىلماولرى و صوگرارق وقتده استعمال قىلورغه باشلامش ايسه لرده هنوز آز بولوى حتى روس لسانلرينه نللمزنىڭ ده مخرجه ضعيفلك كور - سانوى؛ میشارلرنىڭ ايسه كوپ لفظلرى روسچه اولوب، اصول مكالمه لريده شوگا مشابه اولدقلىرى بو ايكى جنسنىڭ آراسنده مناسبتنىڭ يوقلغن، اولديغى تقديرده ده براق تامر - لرده غنه اولديغىنى، كوكلگه سالادىر.

اگر حاضرگى قزان تاتارلرى بلهن میشارلرنىڭ مىللى صانالغان عادتلريندن باشقه، ايسكى دن قالمه عادتلرين، طورمشلر بىن چاغشدر يلوب قارالسە بر برسینه مخالف اولان شيار بيك كوبر. میشارلرنىڭ كرك دين و معارف طوغرو - سنده اولان همملرى و كرك تجارت و معيشت اشلرنىڭ اولان حركتلرى اولسون، قزان تاتارلرينه نسبتا، پك كوپ درجده آلده در. ايشته بنم بر قىر مغرور يتمه بوندندر. ذاتا بو، میشار جنسندە عموما بار اولوب میشارلكر بىن سويهلر و اولزىڭ ناموسلر بىن صافلامق يولنده آكلاغان و كوپلرى ييتكان قدر اجتهادلر نده فرغانىلر.

بنم بوسوزلرمنى میشارلرده تاتار قرداشلر يمه دشمانلق و قرين كوزلرى وار ايكان، فكرى يولینه حمل ايتماسونلر. میشارلر حقنده از چوق معلومات جيوب يازمغه بنى مجبور ايدن نرسده، افتخارمنى قوتله ندرمگه سبب اولان، مجارلى مستشرق میساروش افندى جنابلرىڭ توصيه لريدر.

ميساروش جنابلرى، آنڭ بلهن بر قدر وقتلر مجلسده ش اولدقم زمان، سوز صراسنده، «روسپه ده عموما تاتار اسمله نهمش اهل اسلام آراسنده غى قوملرنىڭ قايوسى ترقىغه مائل و علوم معارفكه مستعدرهك؟» ايدىكى حقنده بنده لرينه بر سؤال طاقدى. لىكن بن، علوم و معارف ده توبان و تجربه دن بوش هم ده ملنداشلر بىم آراسينه از اختلاطلى اولديغىدىن بو سؤال لره قطعى جواب و بىرمكنى اوستپه

بو جمله دن: ابن عبدالبر حضرتلرينىڭ: «ولادت يىلنده محرم باشى جمعه كون ايدى» ديه نقل ايتمه سيدر. (الاستيعاب ج ۱ ص ۱۳).

ابن عبدالبرنىڭ بو سوزى عرب عادتته بناء رؤيتدن اعتبار ايدلديكىنه كوره در. يوقسه محرم باشى پنجشنبه كون اولسه كرك. مع مافيه محرم باشى خواه پنجشنبه خواه جمعه كون اولسون بو حسابه كوره ربيع الاول ۱۲ نچى كونى دوشنبه اولمقى و دوشنبه نىڭ ده ۱۲ نچى ربيع الاول اولمقى صورت طوتماز. بو ايسه باشى سېشنبه كون اولان دكابرنىڭ «۱۵ نچى كونى شنبه كوندى» ديه حكيم ايتمك قىيلندن جمع ممكن دگل بر شيدر.

اوشبوسبىدىن ۱۲ نچى ربيع الاولدىن كوچمكى دوشنبه دن كوچمكى سېهرك كوردك. ۱۲ نچى ربيع الاولنى اختيار ايتمادىكمز حقنده اولان عذرمنىڭ برى بودر. اما نچون ۹ نچى كوننى اختيار ايتدك؟ بونىڭ وجهسى كله - چكه يازلور.

میشارلر

I

میشارلرنىڭ تاتارلرغه مناسبتلىرى.

فولاغنده میشار لفظى اوينامقل بنم كوكرا گمده اختيارسز، بر تورلى افتخار و غروريت قالقا. فقط بو افتخارم جنسيت دعواسى، مىللى نزاع و تعصب كېي انسانيتمسز لىكردن پا كدر. ذاتا، میشار خلقنده بو تفاخر عهومى بر طبيعت اوله رق ايسكىدىن قانغه سگوب فالمشدر.

باش وقتلرمدە مدرسە دە اوقودىغەزده، میشار طلبهسى ایله قزان تاتارلرى تسمیه ايدلمش تاتار طلبهسى آراسنده، بر برينىڭ عادت و تاللر بىن تنقيد ايدوب نزاعلاشمق بر بر آرتلى بولوب طورمقده اولوب عادت حكمن آلمش ايدى. میشارلر ايسه، قزان تاتارلرنىڭ اصول مكالمه لرين، قزان تاتارلرى ايسه میشارلرنىڭ روس لفظلرينه مائل سوزلر بىن و طابويشلر بىن تنقيد ايتمكده ايدىلر. موندن آكلاشيدقینه كوره: هر ملت و هر جنس، كرك نيندى درجه مدنيتده اولسه ده اولسون اوزينىڭ آنا تلىن سويه وشونى آلى صغە قوياسى كيله در.

بیرناسنده، میشار بوطقهسی اولان «راخانقه» صوی بو -
 ینده غی بر میشار قریه سنده قش کچرمک نیتن طوندم .
 بنم مونده میشار قرداشلرم بلهن آرالاشوب صدممنی
 اجراغه یابشد قه بر قدر کونلر بولدی . «شورا» صحیفه لری
 قبول ایتد کچه، اڭ اول مونده غی تامبوف و پینزا میشارلری
 حالندن یازوب عادت و تللرین بیاندن صوڭ تاریخی
 جهندنده بر قدر معلومات بیروب میشارلره مناسبتلری اولان
 «بچارلر» حقنده بر قدر یوللر قارالامق امید و آمالدر .
 فقط جناب حق طوغری فکر ویرسونده مقصدمه وصولمنی
 نصیب ایله سون
 ظریف البشیری .

اسکی تاریخلر یونان قدیم تاریخلری، آروپاده خرستیانلق انتشارندن
 صوڭ اولان تاریخ، تاریخنگ فلسفه سی .

بر ملتکه، اوزینی و محیطنی آڭلامق، و موجودیت
 اجتماعیه سنی صافلامق ایچون مطلق تاریخ اوقورغه کیراک .
 تاریخ ایکی تورلی بولا: خصوصی، عمومی. تاریخ کیراک عمومی
 بولسون، کیراک خصوصی بولسون هر کیم ایچون فائده لیدر .
 تاریخ خصوصی، بر ملتنگ افتخارینی موجب بولا طورغان
 حاللر یاخود آغلانده تورغان وقعه لر کورسه تور . بر ملت
 اوز تاریخنی اوقوب اوز قومنگ گنه احوالنی آڭلار، باشقه
 جمعیتلرگه قاراغانده اوزینک موقع اجتماعیسندن وحیثیت
 ملیه سندن معلوماتی اولماز . تاریخ خصوصی اوقومق نه قدر
 لازم ایسه، تاریخ عمومیدن خبردار اولمق ادرجه ایزمدر .
 تاریخ عمومی، ملتلرنک احوال اجتماعیه، سیاسیة و اقتصادیة
 سنی تحلیل و تشریح ایتوب کورسه تور، تکامل و ترقیلرینک
 یاخود انقراض و تدنیلرینک اسباب و عواملندن خبردار ایتد
 و اوقوچیلرغه بر درس حکمت بیرد .

تاریخده هیچ بر وقعه سیاسیة و حادثه اجتماعیه اتفاق
 و تصادفی اثری توگلددر . بونلر بر نیچه اسباب و مؤثراتنگ
 تحت تأثیرنده حصوله کیلمشدر . تاریخنگ بعضی وقعه لرینی
 خلاصه تخطر ایتدک:

هندستان قطعہ سی، تا قرون اولی دن بیرلی ظهور ایتکان
 هر بر فاتحنک، هر داهی سیاسینگ هجوم ویا فکر استیلا -
 سندن قورتیله آلمان کبک اهلپسی ده بر حکومت مستقله

آلا آلامد . شولایده بولسه یوغاریده یارلمش فکرلرمنی بیان
 سوکنده تخمینا میشارلر بلهن قران تاتارلری اولدن سویله میه
 جسارت ایتدم .

مستشرق جنابلری، میشار خلقینگ باشقه تاتار
 قوملرینه نسبتا ترقی و معارفکه مستعدره ک قوملر ایدیکینه
 طوغریلاغان فکری وارلغن بیاندن سوگره آنلرنی سودا گر،
 غیور و اشلرنده ثباتلی بر قوم اولولریله استحسان ایتدی .
 تیک باری آنلرنک تجارت اشنده باشقه ملتله ارتق آرا -
 لاشد یقندن موڭا قدر علم و معارفده سقط اولدقلرندن ناشی
 تللرین یوغالتماق و آنی آڭلامق کبی حاللرینک گنه همان
 سویله واردقه استقبال ایچون قورقنچلی ایدکن سویله دی .
 مع ما فیه آنلر بو آراده یخشوق اوقوغه یابشمش اولدقلرندن
 بوکنده چاره سینه کیشورلر امیدنده ایدیکنی بیان ایتدی .
 مستشرق جنابلری بگا بر خدمت یوکه مک نیتنده
 ایدکنی بلدرمک ایسته دی . بو کبی بیوک ذاتلرنک خدمتلرین
 قولدن کیلدکده کیر و قایتارمق البت آغر اشدر . فقط بزم
 قولمزدن، موندی ذاتلرنک نله کلرینه نیندی خدمت کیله
 بلسون ایکان ! بو فکرمنی البته آڭلاده آڭلادیم .

«چواشلر» حقنده «شورا» ده یازدقم شیلر، توبلی
 تاریخلردن آنلوب یازیلماوی بلهن برابر، آنلرنک اصل
 و نسبیلری حقنده اولمای بلکه اوز تجربه و تدقیقلرمدن
 عبارت اولسه ده مستشرق افندی بونلرنک تاریخ ایچون
 بیوک بر یاردم ایدکن سویله ب «میشارلر» حقنده ده شوشی
 روشلی نرسه لر یازمقنی ضرر سز اولدن بیان هم توصیه ایتدی .
 «هر ملتنگ تاریخی، آنلرنک ایسکی دن فالمه عادت
 و اخلاقلرین، تل و معیشتلرین نیکشرمک بلهن میدانغه
 چقادر . بناء علیه «شورا» ژورنالی کبی اهمیتلی صحیفه لره
 مالک اولدیغکز حالده بر قدر آغرقلری تحمل ایتماک سز
 کبی اجتهاد اهلینه یاز یقدر» جمله لری بنم یاش و هوسکار
 کوگلمنی اوچوندردی .

ذاتنا بن بر یاش بالا حکمنده من و مطبوعاتده اعتبارمه
 ضعیف . حقیله آت اوبینامغه قادرده اولمادیغمدن بونی ردگه
 چالیشسام، بو حقه، قورچ قلملری بلهن مطبوعات صحیفه -
 لرنده نورلر اوبینا توب: «های سقط بیوکله یول بیر!»
 دیمک زمانلری اولمادیغندن بو کونه قدر بو حالنگ امیدیه
 کوریلوب طورمادیغندن جسارتمی فالقندم . بناء علیه، بر
 قدر مهم اشلرمنی قویوب میشار قرداشلرمنک عادت و تللرین،
 ممکن اولسه ایسکی اثرلرنده نیکشرمک نیتیه، پینزا غو -

لردن توگلدن. هر برينك سبب وعامللری بار. اسباب تاريخیه بيك كوب هم توری بولا. شول جهندن هر برینی تعین ایتوب بنمک قیینراق بولادر.

تاریخ اوقودن برنچی مقصد، وقایع سیاسیة وحادثات اجتماعیه نك عوامل ومؤثراتی، ممکن قدر، نحری و تعین ایتوب بر نتیجه چقارمق واستقبال حقك بر فکر حاصل ایتمكدن. تاریخ نك روحی محاکمه در. تاریخ، محاکمه سز اوقولسه هیچ بر فائده حاصل اولماز. شونك ایچون «محاکمه سز تاریخ روحسز جسد کبدر» دیلر. تاریخ و فعه لردن بالمحاکمه بر نتیجه قطعیة چقارمق کیراک. بوگاده «حکمت تاریخ» دیلر. تاریخ بو صورتده گنه بر ماتکه روح بیرر، حیثیت ملیه و موجودیت اجتماعیه سنی بیلدیرر. استبداد ایله اداره قیلنغان مملکتلرده، حکومت اهالی نك اعتبار و حیثیت ملیه- س نك درجه سندن غبردار بولوون نله مز. شونك ایچون بو کبی مملکتلر نك مکتب و مدرسه لرنده تاریخ اوقوتیلماز، شاگردلرگه اسمنی ده ایشتمزملر یا خود طار بر دائره ده، روحسز یازلغان بر کتابدن معلومات بیردرلر.

اسکی مؤرخلر تاریخلرینی هر درلو عجیب و غریب حکایه و مصالیر ایله طولدر و وقایع تاریخیه نك اسبابی کورسه تیلر، حتی طوغری بولوب بولمادیغنی ده تیکشمیلر ایدی. بعضا فعه لرنی پارلاق جمل، ماتور تعبیرلر ایله تصویر ایتلر، حقایق تاریخیه نی بر طاقم اوهام و خیالات ایله، چو والتوب و قایع نك قیمت تاریخیه سنی یوغالته لر ایدی. صوگفی مؤرخلردن ده بو اصولنی تعقیب و تقلید ایتوچیلر بولدی. بو مسلکگه تاریخ نك «ادبی و خیالی» طرز تلقیسی دینلدی. یونان قدیم تاریخ خرافات و اساطیر ایله طولدر. معبود، نیم معبودلر نك احوال بشرگه مداخله ایتووینه اشانه لر ایدی. اعتقادلرنجه، هر یرده اش کورگان، محار به لرده مظفر بولغان معبودلر ایدی. بو جهندن اول زمانلر نك ماهیت و حقیقت تاریخیه سی کاملاً مستور قالمشدر.

آوروپاده خرستیانلنك تأسسندن صکره تاریخ نك باشقه توری تلقیسی ظاهر بولدی. تاریخنی پاپالر اوز نفوذلرینه آلدیلر. خرستیانلر چه عزیز طانیلغان کشیلر نك اجرا آت بشرگه مداخله ایتووینه اعتقاد ایتله باشلانلدی. عزیزلر نك حمایتیه سنی صاتوب آلمق ایچون، ثروتلر نك بیك كوب قسمنی صرف ایتکان قراللرده بولدی. تاریخ نك بو طرز تلقیسی بشنچی عصر میلادیدن اون آلتنچی عصرغه قدر دوام ایتدی. بوگا تاریخ نك (Теологический) طرز تلقیسی دیلر.

تشکیل اینه آلمادی. فنیکه لیلر تجارت بحریه ایله اشتغال ایتدیلر، حاکمیت بحریه قوللرنده بولدی. اسپارته ایله آتنده لیکورغ، سولون کبی واضع قانونلر ظهور ایتوب حکومتلر نك موجودیت سیاسیة و اجتماعیه سنی تحکیم ایتدیلر. حال بوکه اول هکه مونیة لقی (عوم اوزرینه قوماندہ لقی) اسپارته ده ایکن صکره آتنده حکومتنه کوچدی. استقامتده، قانون شناسلقدن، فدای نفسده، حمیت ملیه و غیرت وطنیه ده تاریخده مثلی کورلماش رو ما دولتی ظهور ایتدی. نهایتده بوکبی اوصاف اساسیه و فضائل مرغوبه دن اثر قالمادی، ایك بوزوق و ناموسسز بر جمعیت حالنی کسب ایتوب منقرض بولدی. عربلر، چیندن تا پیره نه طاغولرینه قدر یرلرگه حکم ایتدیلر. اندلسده سکز یوز سنه حکومت ایتکاندن صوگ طاشلاب کیتوگه مجبور بولدیلر. فتح ایتلگان یرلری آفرنلاب قوللردن چیغوب بتوب عرب حکومتنك اسمی تاریخ صحیفه لردن چیقارلدی.

قرون وسطی باشلرنده تأسس ایتکان فئوده لیزم (دره بکک) اصولی قرون اخیره ایتدالرنده بتلردی، قرون وسطی نهایتلرنده پاپالرنك و کلیسانك نفوذ و اعتباری سقوط ایتدی. حضرت عیسی نك و کیلی بولغان (فاتولیکلر نك اعتقادنجه) پاپالر حقدنغی «لا یخیطلیک» اعتقادینه شبیه کیله باشلادی. هومانیسترلر ظهور و بوز نك نتیجه سی بولهرق پر و تستان مذهبی تأسس ایتدی، هومانیسترلر فکرلرینی ایك زیاده آلمانیا ده نشر ایتدیلر. انقلابات عمومیه باش کورسه ندی. ترکلر، آوروپانك اورته لرینه، «ویانه» غه قدر کیلدیلر. بر نیچه زماندن صکره یرلری قوللردن چیغا باشلادی، قالغان یرلرینی ده بیك قیین لقی ایله گنه صافلار لقی بر حالکه توشدیلر.

قرون اخیره ایتدالرنده اسپانیة و آلمانیا حکومتلری نفوذ و اعتبارلرینی یوغالتوب انگلتره و فرانسه دولتلری قوت و شوکت حاصل ایتدیلر. انگلتره ایله فرانسه ده بیوک اختلال و انقلابلر ظهور ایتدی، اهالی ده غصب ایتلگان حقوقلرینی اعاده ایتمگه موفق بولدیلر. صکره لری باشقه مملکتلرده ده بوکبی انقلابلر باش کورسه تمگه باشلاب حکومتلر نك اداره سی اوزگاردی، خلق ده حقوقلرینه مالک بولدی.

صکره آوروپا سیاستنی بتون دنیاغه حاکم بولدی. انگلتره نك حاکمیت بحریه سی، آلمانیا نك حاکمیت بریه سی تأسس ایتدی.

بو مختصراً یازلغان فعه لر اتفافی حصوله کیلگان نرسه-

طوتوبده باشقهلرنی آنلره ایارنمک حقنده سبب تابوق مشکل، بوندن اوستون اگرده بر خلق سویلاشمکی اصل طوتولسه باشقهلر ایچون چیتونلک همیشه باقی اوله چقدر.

صوگ مسلك صاحبلى: «مادام که هر بر خلق تلفظنه موافق کله چک بر قاعده هنوز میدانده یوقدر، بو تقدیرچه خیلی خدمت ایتمش و کوبلرنک معلومی اولمش قاعده لی بر املانی بوزمق: - خاتون فولاقچینی اوتغه یاق! - مثلنه مصداق اولور» دیپورلر.

املانی ایشلدیکی کبی یازمق طرفدارلرندن بری ده «کچمیر» قریه سنده امام و مدرس عبدالله افندی اولوب بو مدعاسینی اثبات ایتمک حقنده «یولوز» غزته سینه بر مقاله یازمشیدی. بونی ایسه بز اوقودق و باشقهلرده اوقومش اولسه لر کرک. ایشته شوگا فارشو بویی شاگردلرندن جمال الدین افندی بر بند یازوب اداره گه کوندرمشدر. بز ایسه فکر حرلگینه حرمت یوزندن شول مقاله نی بونده درج ایده مز. ایشته مقاله بودر:

«یولوز» ننگ ۲۰ نچی نومیرنده عبدالله الکچمیری نامنده بر حضرت «تیل و یازو» سرلوحه لی اوزون بر مقاله یازوب خیلی وقتدنبرو اونودولوب طورغان تیل و املا مسئله سن قوزغانندی. مین ده شول مناسبتیله بو یرده بر نیچه سوز یازارغه مجبور بولدم.

مین تیل و املا مسئله سینک برسدن برسی تیره ن و نیچه ایکی مسئله اولدیغینی و بناء علیه بو طوغروده مستقل بر فکر عرض ایتکچون تاریخ و علم السنه متخصصی یعنی «فیلاوغ» بولمق لازم در دیه بیلدیکمدن «تیل و یازو حقنده غی فکرم بو...» دیوب البته آیته آلمیم. شولایوق مینم مقصدم: تیل و یازولری کوب یازوچیلر مز طرفندن دستور طوتولغان و خلقمز آراسنده اوتدنبرو «فیلاوغ» و «پیداوغ» لوق ایله اسملری چیققان بر نیچه ذاتنک اساس فکرلرینی محاکمه و تنقیدکده کرشو توگلدنر. بنی شاشرغان نرسه: بزده تیل و املا ایچون قایغز وچیلرنک آرتیق کوبلگی حتی هر بر غزته اوقورلوق تاتارنک بو طوغروده اوزینه بر فکری بولوی و هر بر عبدالله حضرتنک؛ نفوسی میلیونلر ایله سانالغان بر ملت ایچون چای باننده غنه اوزینه مخصوص بر املا یاصاب شونی آله سور ویدر.

بیک قزق بیت! بزده بیک کیرکلی، بیک تیوشلی و بیک موسملی حتی ملتنگ بتون حیات و بقاسی شوگا کیلوب تره لگان بر مسئله بولسه، یا اول بتونلای کوشه اهما ده

ایک صکره تاریخنگ «فلسفی» طرز تلقیسی میدانغه چقدی. مورخلر تاریخ یازغانده ایک زیاده تدقیق ایتکان نرسه لری حکمت و فلسفه سی بولدی. بو صورتله حادثات تاریخیه نی تحلیل و تشریح ایتوب، ممکن قدر، نتایج مستقله سنی کورسته باشلادیلر.

تکامل و تعالینک، انقراض و انحطاطنک اسبابی بیک متنوعدر. بعض مؤرخلر بر قومنگ تکاملنده حاکم بولغان نرسه ننگ محیط و احوال روحیه سی، بعضیلر ایسه مؤسسات اجتماعیه و سیاسیه سی و بعضیلرده احوال اقتصادیه سی بولدیغنی بیان اینه لر.

خلاصه: اسباب تاریخیه نی تعیین ایتمک قیین بر نرسه بولسه ده تاریخنگ روحی بو، یعنی اسبابی تحری و تعیین ایتمکدر. بو عصرده تاریخنگ طرز تلقیسی بودر. هم شولای بولورغه کیراک.

عالمجان فیروشین.

تیل و املا مسئله سی

ترکیا محرلرینی یاروم عصر قدر اشغال ایتمش اولان تیل و املا مسئله لری شمدی بز لره ده کلوب یتدی. غزته لر ده بو طوغروده هر وقت مقاله لر یازلنه، ادبی جمعیتلر ده سویلانه در. املا حقنده اولان فکرلر، ملاحظه لر پک کوب ایسه ده جزئیاتلر دن بر قدر کوز یومولسه مسئله نی ایکی مسلك اوزرینه حصر ایتمک ممکندر. بری هر سوزنی ایشلدیکی کبی یازمق مسلكی اولوب ایکنچیسى ده خیلی قاعده گه قویلمش و بو کونه قدر بر چوق علمى کتابلر نشر ایدلمش ایسکی رسمنی صافلامق مسلکیدر. اولگیسنی کوسترر ایچون مثال تابوق مشکلدر. زیرا کوب سوزار واردرکه سویلانمکلری حقنده بر قاعده و اطراد یوقدر، بناء علیه املالرده شوگا تابع اولمق لازم کلور. ایکنچیسینه ایسه شمس الدین سامی بک و آنک اثرلری اولان قاموس اعلام و قاموس ترکی کبی علمى فنی اثرلرینی کوسترمک ممکندر.

اولگی مسلك صاحبینک دلیللری ایسه هر سوزنی ایشلد. بیک کبی یازمق اوگرانر ایچون قولای، دیپورلر. بو نقطه دن اوشبو مسئله حقنده بر دیه چک یوق. دیه چک یر شونده درکه: کپلرنک شپوهلری اصل طوتولنور؟ بر یرده اولان خلقنی اصل

یاتا؛ آنکچون برده باش واطلمی آنک حقنده اهلی نا اهلی طاوشن طمن چیغارمی. ایندی نیچوکه ده بر اول مسئله باشن کوتارسه آنک حقنده بتون ناتار قایغرا. ساده قایغروغنه توگل: کوبسی هیچ آکلما دیقاری و بونک اهلی اولمادیقاری حالده مسئله نك ایچینه کروب گوز کینرلر. و بونک نتیجه. سی اولارق بزده الك آنسات وینگل اشلر چوالوب مطلوب و موفقیت حاصل بولمیچه قالا.

عبدالله حضرت تیل حقنده: «تیلرینی ناتار چالاشدریق، آسانلشدریق، ممکن قدر عربی و فارسی سوزلر قوشمبق» دی. آنک بو سوزی البته بر قدر یوللی. سوکوره اول املا مسئله سینه کوچوب بو طوغروده بتونلای سطحی فکرلرگه کروب کینه. اول طوب طوغری: «نیچوکه ایشتلسه شولای» یازارغه تیوش طابا. یعنی املا ایچون برده قاعده فلان کیرهک توگل، آغیزدن نی چیقدی شونی یازارغه کیرهک دیوب بارا. سیزه مسز؟ عبدالله حضرت املا مسئله سن ینگل گنه حل ایتمه کچی بولوب هیچ بر ملتنگ مکتب و ادبیاتنده قبول و تطبیق ایدلمگان و ایدلوی ممکن بولماغان بر فکرنی در میان ایته!..

عرب، روس و حتی فرانسز تیللرینک مبادیسینی اولسون اوگرانوب بیلوچیلر آرامزده مبدولدر. ایشته بونلر جمله سی شاهددرکه: بو معتبر تیللرنک جمله الفاظی غیر قابل تغییر قواعد ایله مضبوطدر.

ذاتا بین الملل تیللرنک مکملیتی ده شول قاعده لرینک کوبلگی ایله متناسبدر. خلاصه: بر تیلنی قوانین صرفیه و نحویه و قواعد کتابت و املا نیتدر قصسه اول تیل برده فصلمی بلکه شول نسبتده کیکایه در.

مین اوزم قزان غوبیرناسینک مرکزنده بر اولده طورام. غوبیرناسینک تورلی یاغنده و تورلی اویازدلرند بولغانم بار؛ قزاننک اوزنده ده کوب یلر طوردم. شونکچون ایته آلامن که: اگرده عبدالله حضرتلر چه «ایشدلگانچه یازو» اصولن قبول ایدر اولسه ق بر قزان غوبیرناسی ایچون یوزلر چه و احتمالکه مکلر چه املا قوللانمق ایجاب اینچکدر. مثلا: بزدن اونبیش - یکریمی چافرم شمال شرقیگه کیدلسه بزده: «آنکای، آنکای، آبزنا، شولای، بولای، ایندی، بولغاچ، بارغاچ» دیوب ایتوله طورغان لفظلرینی آنده: «آنکی، آنکی، آبزتی، شولی، بلی، اندی، بولغاس، بارغاس» دیوب سویلشه لر. همده بزدن ۲۰ - ۴۰ چافرم آرالرنده غرب جنوبیگه نابا بولغان اوللرده: «او، زوه

(یلغه اسمی)، کوهنده، کوره مک، کومک، تومک، اومک، سومک، اولنمک» دیوب تلفظ ایدلمگان سوزلر بزنگ اوللرده: «اوی، زویه، کویه نده، کویره مک، کویمک، تویمک، اویمک، سویمک، اویلنمک» روشلرنده ایتوله. طاغنده بزدن بر آز شرفغه نابا بارلسه آندهغی ناتارلرده: ح، خ، ف حرفلری برده یوق. ح و خ اورنینه قاف و ف یرینه ده پ حرفلری استعمال ایته لر. مثلا آندهغی آبزیلر: «نیقال افند صاپا! قاتونک پاطمه یاقشیمی؟» دیوب سویلیر. (بولار العیاذ بالله خداغنده: «فدا» دیلر.) قزان شهری و قزان آرطی ناتارلریده بیک کوب سوزنی بزده گیگه باشقه طاوش ایله ایتهلر. مثلا: بز: «شوشی» دیوم. آلا رآنی: «طوشی» دیلر. بزده گی ادات استفهام بولغان «می» یاخود «مو» فی آلا رآب آچیق «ما» ایتوب ایتهلر. بناء علیه بزنگ «شوشی» شیمی؟» دیگانمزی آلا ر «طوشیما» دیلر. عبدالله حضرتنده مقاله سنده بزنگ «کبک» یرینه «کوک» دیب یازا وشبهه سز باشقه ارغنده شولای یازارغه قوشا. بزده ایسه کوک دیب فقط «سما» غه و «ماوی توس» که ایتهلر.

عبدالله حضرت «یوروب»، «طوز» کبی لرینی «یرب» و «طرز» روشنده یازو تیوش دیوب بایطاق یازغاند نصوکه عربلرده شولای ایشتلگاننی گنه یازالر دیبه کچی بولا. خیر حضرت! عربجه ده املا ترکیده گیدن ده مشکل. مثلا: «علم» صورتنده یازلغان بر لفظنی ییدی تورلی اوقورغه ممکن. و حالبوکه عا دنده هیچ بر حرکه علامتی قویولمیچه یاز یلا. بزنگ «طوز» نی ایسه بولسه فقط ایکی تورلی اوقورغه بولا. بو حال شولایوق روس تلنده ده بیک ظاهر. روسجه ده او - دارینیاسز حرفلر برده اوقولمادیقی حالده یاز یلا.

گرچه غایت غریب و بعید بولسه ده املا حقنده هر کم اوزینک بر فکرنی عرض ایتوکه بتونلای فارشو طور میوز. فقط بونکله گنه قالمیلر. بلکه: اوزلری طرفند نغنه قبول ایتلگان بر املا ایله یازهلر؛ وشونی مکتبده ملت بالا - فقط بزم ناتار عقللی باشلرینه مخصوص بر مبالاتسزلق و بیک زور مناسبسزک در. مثلا بزنگ عبدالله حضرت: ازلدنبرو آخری تاء ایله یازلوب کیلگان و بونچه عصرلر - دنبرو هیچ بر ادبا و علماء السنه اوزگارته آلمغان: «دوست» و «درست» سوزلرینی یب ینگل گنه: «دوس» و «درس» روشنده یازوب شولای تیوشلگنی اعلان قیلغان کیک احتمال روسلردن ده: «ویدومست»، «اوکتا بر یست» لرنی ایتولگانچه

تورلی املا ایله یازارغه جواز بیرله وهر بر کتاب وغزته لرگه فارالسه آنده باشقه سنده بولماغان یا کما بر املا کورله در . شمدیلک: املالرنی برلشدر و ممکن بولماسه ، کوبه یتو وتورلیله ندرودن طیلو ممکن در . ایمدی هیچ اولمازسه بوکا میدان ویرمزگه تیوش . احتمالکه بونی کماله حساب ایدنلر وبونگ برابرینه مکافات امید ایلینلر باردر . فقط آ کلامالیکه: تخریب خرابات ایله مشغول اولوق کماله دگل رذالت وبونگ فارشولغیده مکافاة دگل مجازاة در .

جمال الدین ولیدف . «آپاس» .

«ژیدومس» ، «اوکتا بریس» صورتنده یازارغه کیره ک دیوب دعوا ایتوچیلر بولور و بلکه اثباتده ایتار . لکن هیچ بر وقتده اوزندن اوزی شولای یازارغه آشقماز ؛ فقط اوزی طرفندنغه ایجاد وقبول ایدلگان بر نظر یه نی مکتب بالا . لرینه درس ایتوب اوقتورغه جسارت ایتمز . زیرا: تیل و املا هر بر ملتده عادی کشیلرنگ تعرضلندن صافلانورغه تیوش بر ملک عالی وعمومی دیوب بلنه در . ایمدی بزگه ده بونی آزاراق آ کلاب بو طوغروده تلا گانچه قیلانودن صافلا نورغه بیک وقت در .

«املا ایچون قایغر وچیلرنگ کوبلگینه تعجب اینهم» دیمشیدم . ایشته مین اوزم ده شول قایغر وچیلرنگ برسیمین . فقط شولقدر وارکه : کوب کشیلر حاضرگی املامزننگ قیونلغی و طانلماوی ایچون قایغردیقلری حالده مین املامزننگ بار قصورینی آننگ بیک کوب تورلی بولوین و کوندن کون تورلیله نوین طابام وشونکچون قایغرام . مین : املامزننگ ترقی علوم و تعیم معارف که مانع بولور درجه ده آغیر بولوینه هیچ بر درلوقناعت حاصل ایته آلامدم . حتی بعضا بو فکرنی- تعبیر عفو بیورلسون- بر شارلا طانلق غه حمل قیلوب طاشلیم . ظن ایدرسم بزده توحید املاغه اهمیت بیر وچی آز . چونکه بوکا قدر بونکچون جدی بر تشبث کورلمدی . همده الگ معتبر یازوچیلرمزدن سانالغان بعض محررلر املالرنی همانده بر یولغه صالحیلر . حتی بعضلری : الگ قدرلی اثرلرننگ کتابننگ اسمنی طشقی یاقده بر تورلی و ایچ طرفده ایکنچی تورلی یازوب : «ناتارچه ده تلا گانچه یازارغه یاری...» دیگان معنی نی آ کلاتوب طورالر .

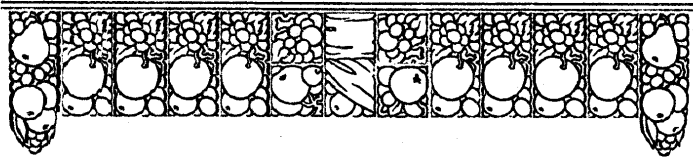
بعضیلر توحید املانگ اهمیتن تقدیر ایتدکلری حالده بونی ئلیگه ایرته ره ک طابالر . بو فکر البته بر درجه طوغریدر . زیرا مرور زمان ایله بیک کوب شیوه لرگه آیرلوب بایطاق اصل واساسلری اونوطلغان ، اقتضای زمان والجای مکان ایله آراسینه بیک کوب عربی و فارسی سوزلر قاطیشوب آهنگ طبیعی و صدای ملیسنی یوغالتقان و بونچه عصرلردنبرو نیقدر منبع علم و ادب و محفل علما و ادبا اولان بیرلرده بیله هیچ بر قواعد و شرائط تحتنه کروب بتمه گان بر تلمنی ضبط وتنظیم ایلیمک ینگل بر شی دگلدر . فقط بو تقدیرده : بونگ وقتنی کیلگانچه گه قدر مکتب بالالرینه بر معین املا اوگرانته سکه و آلارننگ بیک کوب یا کگلشلرنی قزل فارا ایله صماسقه طوغری کیله در . چونکه آلا رغه غنه توگل ، مکتب- منتهیسی اولان بیوک ذاتلرغه والوغ محررلرگه ده یوز

«اصابت» کتابی حقنده ملاحظه

«وقت» غزته سنده ع . بطال افندینگ تقریضنی اوقودیم صوگ ، «اصابت» کتابندن بر نسخه سیننی قولمه توشروب مطالعه ایتدم .

مؤلفی افندینگ سوز باشنده یازغان: «کوبراک سیر چیلر و مسلمانلر بسو پیغمبر حقنده افراط کیتوب خارقه و عجزلر ایله یالاندرغانلردر . مسلمان توگلر (خصوصاً خریستیان تریبه سنده اوسکانلر) آننگ حقنده قاتیراق تنقید و تفتیش یولینه کیتوب آکا تیوشلی بهاسنی ده بیرمگانلر . اوکغه صولغه آوشوب کیتکان ایکی یافدن میگاده اولوش فالغاندن محمد پیغمبر حقنده قوانین طبیعت و سنه الله غه موافق صورتده منده بلگانمنی یازامن» دیگان جمله لرنی اوقعاچ منم شوقم دخی بر قات آرتدی . زیرا بقینابله ایدمکه: تیوشلی بهاسنی بیرماو ظلم اولغان شیکلی افراط کیتوب آننگ حقنده صحیح مروی بولماغان حتی جناب رسول الله اوزی دعوی ایتمکان صفتلر ایله من مدح ایتو (آغزندن طوغدی وما اشبه ذلك لربکی) ده ظلم و شانن تنقیص دیب .

علماء اسلام موندن نق طیعانلر . مدائح نبی (ص) نی یازوده آله بولغان امام بوصیری حضرتلریده اوزیننگ قصیده برده سنده: «دع ما دعته النصری فی نبیهم * واحکم بما شئت مدحافیه واحکم» بیت عالیلری ایله افراط کیتو ، غلو فی الدین ایدیکینه اشارت ایتمشدر . فقط مع التأسف مقصدقه شروع ایتکاج مؤلف افندی ایتدیکی اورتا یولنی ترک ایدوب، تیوشلی بهاسن بیرماوچیلرگه فوشیله ونبوتنی بر امر کسبی کورساتوب رسول الله حقنده بو کون گه چه

رحمت الهیه عمومیتى حقنده برهانلارم

عیب حافظ گو مکن واعظ که رفت از مذهبم
پای آزادی نبندد، گر بجایی رفت رفت .
بیبا، و معرفت از من شنوکه، در سختم
ز فیض روح قدس نکتة استفاده رفت

همه انسانلرک عقیده الهیهلرینی تصویب ایدن
لسان الغیب خواجه حافظ شیرازی حضرتلری .

دوستلرم قردشلم! سز هلاغرغه ٲهبتگرز :
شو ایکی یولنی مینی کومگاچ اوقورلر قبرمه .
اهل تکفیر بر عجلهسون کوروب آقتق سوزم :
« کور، نه رسمه طولغان ایمان ایله قرآن صدرمه! »

شاعر ملی مز ادیب محترم
عبدالله افندی توقایف .

فمن ینازعنی فیما انوه به * فالتاس کلهم اعداء ما جهلوا .

ابدیت طرفنده همه عالم انسانینک نجاتنه یقینا
ایمان ایدن موسی جارالله بیگیف .

« ابدیت طرفنده نجات عمومی » مسئله سنک « شورا »
صحیفه لرنده انتشاری مناسبتیله بنم دوستلرم خیر خواهلق
یولنده شفاه یا مکتوبله بگا :

« وقتسز همده اورنسر ، فائده سی یوق بر مسئله بی
چقاردکده ، فتنه لر قوباردک . دینلی امام افندیلری ده بیهوده
یرده زحمتلره صالدک . سنی تکفیر ایدرلر ، عاقبت مدرسه
دنده طرد ایتدرلر ! بر آرز سیاست فولانلق ، بر قدر نافتیق
ایله حرکت ایتیک سکا لازم ایدی . کله جک سنه ده مدرسه
وقفیه سنده اوزک ایچون بر تأمین حاضرله مک یولنده حرکت
ایتسهک یاخشی اولور ایدی . » معناسنده اولان سوزلری
سوبله دیلر یازدیلر .

نصیحتلر ایچون دوستلرمه البته تشکر ایدرم . لکن
بن هیچ بر وقت افکار علمیه همده حریتمی انسانلر خاطر ایچون
یاخود سنوی معاشم ایچون فدا اینم . بر حقیقت برهانلر بله
کوگلمده رسوخ بولور ایسه ، انسانلر بونی تحمل ایدم
خیالیه ، بن او حقیقتی کتم ایتیک ردالنه تنزلده ایدم .

رقیم سر زنشها کرد که از این باب رخ بر تاب
چو افتاد بر سر مارا که خاک در نهی ارزد
چه حافظ در فناعت کوش واز دنیای دون بگنر
که یک جو منت دونان بصد من زر نهی ارزد .

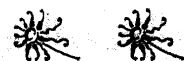
اجنبیلر آغزنده چاینالکان سوزلردن استنتاج ایدوب کندی
رای صائبی (؟) هم الحاق ایدم .

یوقاروده یازغانمی تأیید ایچون بر - ایکی جمله -
لرین مونده کوچروب یازامن : باباسی عبدالمطلب پیغمبرنی
بو اشکه حاضرلاب کیلدن ، آندن صوگ اشنی ابوطالب
اوستنه آلدقن یازوب ، آندن صوگ رسول الله نک ، اولدن
بابالرینک قوروب کیلگان پلانلرین فرصت نابو ایله آرتغی
ایله چقارغانن یازادر . « مؤذن بول ، مؤذن بولا آلماسک
امام بول » دیکان کبی محمد [علیه السلام] شیخلقنی بر یاقفه
قویوب طوروب پیغمبر بولمق آرزوسنه توشدی « دیمدر .

دخی : « حضرت محمد حقنده برده شیکلنمی مونه شونی اویلاغر
مکن : اول اوزین پیغمبر بولاسی ذات دیب بلگچ اهل
کتابقه بورونغی پیغمبرلرکه دائر کوب اویلانغان بولسه
کیرک اول بابده بولغان حکایات و روایات ووقعلرنی کمال
شوق برله طکلانغان بولسه کیرک ، اهل کتابده حضرت محمد
کبی بیلگولی و ممتاز بر ذات ایله یوقوب طورشونی غنیمت
بلگان بولسهلر کیرک ، مونه بو اشلرنی توشنیک ایچون
روایت که فلانکه احتیاج کورلمای بوکا فکر صائب یتسه
کیرک » دیمدر . قرآن ، الله دن ایندرلمگان بلکه اهل کتابدن
ایشدوب اوزی توزوگان کتاب دیب دعوی ایتکان مسبو -
نیرلرک سوزنی روایت ایدوبده ، « بو اشلرنی توشنیک
ایچون روایت که فلانغه احتیاج کورلمای بوکا فکر صائب
یتسه کیرک » دیب کندی فکر صائبی [؟] ایدوب کورسا -
تووبنه تعجب ایتنامک مکن توگل . اسرار طبیعت بو کون
همه سی کشف ایدلوب بتکان کبی « بونسی ده قوانین طبیعت که
مخالف آنسیده » دیب هر برینی رد قیلوغه آشغوده بیک آلدون
آرتون اویلاغان کشینک اشنی توگل . بوندن بر نیچه وقتلرغه
آلدن ، بعض مخالف قوانین طبیعت صانالغان نرسه لرنک بو
کون مکن ایکانلگی کوز آلدنده ایکان ، بو کون کندی
فکر صائبی [؟] بر نبی محترم حقنده قوانین طبیعت که مخالف
صانانغان نرسه سینک کیلاچکده مکن ایدکی کشف ایدلماوین
نرسه ایله تأمین ایدم ؟ تأمین ایدم آلماسه بو کون بر نبی
محترم حقند ، مخالف قوانین طبیعت صاناب هتک حرمت ایدوکه
آشقماسقه تیوش ایدی ، بلکه توقف اولی بولور ایدی .

ضیاءالدین رحمانقولی

(طرویسکی شورهنده امام و مدرس)

الله دیمش ایدم

بونلارک هر برندن ده مقصد - شا گردلرله بلا تعصب تاریخ ادیاندن بحث ایدوب، مقایسه اصولیه، اسلامیتک افضلیتیه یاشلری ارشاد ایتمک ایدی.

«کاری که کرد دیده ما بی بصر نکرد»

احوال زمان شا گردلرله اشتغالزه مساعده ایدرمی یوقمی معلوم دگل، لکن انشاء الله «شورا» صحیفه لرنده طوتاش تاریخ ادیانه دائر جمله لری یازوب، یوقاریده سویلنمش مقصدی بقدر الامکان تعقیب ایدرم.

شمدی رحمت الهیه عومیتی مسئله سنده برهانلرمی سرد اینیمه نوبت کلدی. او برهانلرمی برر برر بیاندن قبل «انسانلرک جهنم ده خلودلرینه» دلالت ایدر آیت کریمه لرحقنده فکرمی علی الاجمال عرض ایتمک لازمدر. زیرا ابدیت طرفنده نجاتی یالکز کندولرینه حصر ایدن مذاهب کلامیه، هم ده بنم دعوامی قرآن کریمه قطعاً خلافدر دیش ملالر یالکز او آیت کریمه لره استناد ایدرلر.

قرآن کریمه عذاب آیتلری «یعدب من یشاء ویقفر لمن یشاء» کبی اکثریاً مشیئت ایسه تقیید قیلنمشلار. الاعراف سورهنسنگ ۵۶ نجی آیت کریمه سنک صاحب التوراة نبی محترم موسی علیه السلامه خطاباً الله رب العالمین حضرت تلری «قال عذابی اصیب به من اشاء. ورحمتی وسعت کل شیء» دیمش. بوراده، اولاچق ایسه، مشیئت ایله عذاب اولاچقی بیان قیلنوب، عاقبت همه انسانلره، یالکز انسان لره دگل بلکه همه شیلره رحمتک عومیتی غایت واضح بر خطاب الهیله بیان قیلنمش.

عذابک اوزی مشیئت ایله مقید اولور ایسه، البته عذاب ده خلود، عذابک ابدیتی قطعاً مشیئت ایله مقید اولور. الانعام سوره جامعهنسند (۱۲۸) نجی «قال النار منوا کم خالدین فیها الا ماشاء الله» آیت کریمه سنده وارد اولمش استننا کبی استئنالر قرآن کریمه ده متعدد آیتلرده وارد اولمشدر.

هود سورهنسند (۱۰۶ - ۱۰۷) «فاما الذین شقوافی النار لهم فیها زفیر وشهیق. خالدین فیها ما دامت السماوات والارض. الا ماشاء ربك. ان ربك فعال لما یرید» آیت کریمه لرنده هم استننا هم ده خلودی کوکلرک یرک دواملری مدتیله تقیید وارد اولوب، ابراهیم سورهنسند (۴۸) نجی «یوم تبدل الارض غیر الارض والسماوات» آیت کریمه سنک

افکارک حریتنه یول باغلامق ایچون گنه کوسترلمش حرکتلره، هر بر مسئله بی اوزلرینک گنه ایمانلر یله فکرلریله تحدید ایتمک یولنده بذل اولنمش غیرتله بر قیمت ویره. میوب، بن همان اوز دعوامی اثبات صدندنه ثبات ایدرم. بیلورم: بنم دعوام ثابت اولور ایسه، اسلامیت یوزینه بر جمال اولاچق؛ همه ادیان آراسنده اسلامیتک قیمتی علویتی دها زیاده لسه چک؛ «نجات یالکز بکادر!» کبی مغروریت اوزرینه تأسیس قیلنمش اعتقادلردن اسلامیتک ایمانی پاک فالاجق؛ اسلامیتک حقیقی جهنمدن تخویف طریقیله دگل، قرآن کریمه ده نظم الهیله بیان قیلنمش برهان لرله اثبات قیلنمش جق.....

دینلرک تاریخنده یاوروپا اهل علمی قلمیله تالیف قیلنمش اوفاق بیوک کتابلردن بعضلرینی مطالعه ایتمش ایدم. او بیوک پروفه سورلرک حکیملرک اتخاذ ایتمش مسلکلی، اوزلرینک دینلردن ماعدا دینلره نظرلری بکا بر قدر غریب کورنمش ایدی. خصوصاً یهودیتی اسلامیتی بوددیگی بیان ایدرلر ایکن، پروفه سورلرک قلملریله یازلمش سوزلر - شو اوچ دینک تعلیملرینه بر قدر واقف انسانلری البته بر قدر متأثر ایدر درجه ده حقانیت دن بعید ایدی. تاریخ اسلامیتی یازارلر ایکن، نصرانیت علماسی طرفندن نبی اسلام علیه الصلاة والسلام حضرتلری علیهنه سویلنمش سوزلری بوراده ذکر ایتیمه حاجت ده یوق.

پروفه سورلری رد ایتمک جسارتیله دگل، یالکز حقیقی بلا تعریف میدانه قویمق قصدیله، اسلامیت حقنده بر شی یازوب طاشلامق امنیه سی بنده وار ایدی. حقائق مطلقیه هم ده قرآن کریمه ده کلمش تعالیم عالییه استناد ایدوب، اقتدارم مساعده سی قدر، یاوروپا علماسی طرفندن سویلنمش سوزلره مقابله ایتمگی کندومه واجب بیلمش ایدم.

شو سنه مدرسه حسینیه ده تاریخ ادیان درسلی مناسبتیله تاریخ ادیان بحثلرینی او فکرک فعلیتی ایچون بر مناسب فرصت صایدم. دیگر باحثلر کبی یا او یا بو طرفه میل ایتمه مک ایچون، دینلری بلا تعصب بیان ایتمگی التزام ایتچک ایدم. شو التزام قوری بر لاف اولماسون ایچون ده، هر بر دینی تصویب ایتمک حقنده من القدیم کوکلم ده رسوخ بولمش اعتقادمی مقدمه صورتنده عرض ده ایتمش ایدم، عین شو ملاحظه ایله «ابدیت طرفنده رحمت الهیه عومیتی» حقنده علمای اسلامک آثار عالییه سنک بیان اولنمش مسئله بی ده میدانه قویوب، او مسئله بی آیات قرآنیله ایله اثبات ایدرم انشاء

كل شئ، فسا كتبها للذين يتقون ويؤتون الزكاة والذين هم بآياتنا يؤمنون. « (الاعراف - ۱۵۶)

شو آیت کریمه ده الله رب العالمین حضرتلری استرسه عذاب اینچگندن خبر ویرمش. بوندن صوگ «ورحمتی وسعت کل شئ» جمله مبارکه سیله همه انسانلرک بلکه همه شیلرک کیگ رحمتلرده خلودلرینی بیان ایتمشدر. عذابی مشیئت ایله تقیید ایدوب ده، رحمتی مطلق ذکر ایتمک، «شئ» کبی الگ اعم بر تعبیر اوزرینه «کل» کبی الگ اعاطه لی بر حرف استغراق زیاده ایتمک --- ابدیت طرفنده هر بر انسانک ضروری صورته رحمت الهیه مطلقه ده بقاسنه البته غایت واضح طرزده دلالت ایدر.

شو آیت کریمه ده هیچ بر انسان « ابدیت طرفنده رحمت الهیه ده مؤبد صورته بقا » دن استثنا اولنماشدر. لکن بزم کلامیون بزم روسیا اماماری «فسا كتبها للذين يتقون ويؤتون الزكاة والذين هم بآياتنا يؤمنون» جمله معجزه سنه تمسک ایدوب، رحمت الهیه یی، ابدیت طرفنده نجاتی، یالکوز مؤمنلره حصر ایتمک طارخنه ذاهب اولمشلار.

شو آیت کریمه ده «فسا كتبها» جمله معجزه سیله حصر دعوی ایتمک مسئله سنده اهل کلام غایت جلی صورته بر قاچ علمی خطالره یاعمداً یا جهلا دوشدیلر. منطق یا خود اصول فقه قواعدینه بر قدر آشنا اولان هر بر انسان او خطالری جزئی بر ملاحظه ایله بیلور:

(۱) اولگی خطالری: عمومک حکمنه موافق دیگر بر حکمه عمومی تخصیص ایتمک مسئله سیدر. منطق هم ده اصول کتاب لرینک بیانلرینه کوره، بر حکمی دیگر بر حکمه تخصیص ایتمک ایچون حکملر آراسنده تنافی لازمدر. خاصک حکمی عمومک حکمنه موافق اولور ایسه، او وقت عمومک حکمی تخصیص اولنماز. «الانسان یمشی» حکمیل «الحيوان یمشی» حکمی هیچ بر وقت تخصیص اولنه ماز. «العر بالحر» جمله جلیله سیله «ان النفس بالنفس» جمله عمومی سنده عمومیت اصلا باطل اولاماز.

«ورحمتی وسعت کل شئ» جمله عمومی سیله «فسا كتبها للذين يتقون» جمله خصوصیه سی بری دیگرینه موافق ایکی حکملردر. اولگی سنده وار عمومی ایتنچی سنه وار خصوصیتله تخصیص ایتمک لغندن ده علومک قاعه لرندن ده غفلت ایتمک دیمکدر. بویله خطالر اهل کلامک اوزارینه عائد مسئله لرده مقبول اولما بیلور ایسه ده عالم انسانیتک عمومی، هم ده ارحم الراحمین الله رب العالمین حضرتلرینک تعجیری قابل دگل

شو کوکلرک شو برك بر کون فنا لری اخبار قیلنمشدر. شو آیت کریمه ده خلود مقید ایسه، بزده اولیونک «سبیلری حادثه لری بر مطلق مقید حمل اولنور» قاعده لریله عمل ایدوب، مطلق ذکر اولنمش خلودلری «مادامت السماوات والارض» قیدیله تقیید ایدوب بلورز.

عذابک اوزی ده عذابک ابدیتی ده مشیئت ایله مقید اولورلار ایسه، قرآن کریمه ده ذکر اولنمش خلود، یا استثنا یا نهایتی وار بر مدت ایله، مقید ایسه، ایشته بزم دعوا مز ثبوتنه غایت واسع بر میدان حاضرلندی دیمکدر.

۲۴ نجی «شورا» ده کفر ایچون وجوب عقاب مسئله سینی بر قدر جرح ایتمش ایدک. شمندی بوراده عذابک ده ابدیتک ده مشیئت یا بر مدت ایله تقیدلرینی بر قدر اثبات ایتمش کبی اولدق. بزم اشاعره ماتریدیه لر بوکا قناعت ایتملر ایسه، آنلاره الزامی صورته ده ایکی آیت:

نساء سوره سنده میراث ده فرائضی بیان صوکنده (۱۳) نجی آیت کریمه ده الله رب العالمین حضرتلری «ومن يعص الله ورسوله ويتعد حدوده يدخله ناراً خالداً فيها. وله عذاب مهين» دیمشدر.

نساء سوره سنده (۹۳) نجی آیت کریمه ده الله رب العالمین حضرتلری «ومن يقتل مؤمناً متعمداً فجزاؤه جهنم خالداً فيها. وغضب الله عليه ولعنه واعده عذاباً عظيماً» بیورمشدر. شو آیت کریمه لرک اماده لرینه کوره، بر مؤمنی بغير حق قتل ایدن آدم، هم ده میراث ده الله طرفندن تقدیر اولنمش سهاملری تعدی ایدن آدم جهنم ده خالد اولاجق لار. لکن بزم اشاعره بزم ماتریدیه شو ایکی حکمی قبول ایتمه بورلر. اوزلرینک مذهب لرینی صاقلامق خیالیله او ایکی آیتی تاویل، یا خود، دها درستی، تحریف ایدیلرلر. بیور-سونلر، کوره یك، تاویل ایتسونلر! بزده اشاعره خاطرری ایچون گنه، کفر حقنده وارد اولمش خلودلری ده او یله تاویللر ایله تاویل ایدرز. اوز مذهب لرینی ایچون تجویز اولنمش تاویل لرینی اشعریلر ماتریدیلر شاید کرمأ بزده احسان ایدرلر. اگرده تاویل لرینی اوزلری ایچون گنه یارارلق درجه ده عزیز اولوب، بزده احسان اولنه ماز ایسه، او وقت بز اوزمک اصل مسلکده سلوک ایدوب، قرآن کریمی اصلا تاویل ایتمه مک طرفنده ممنونیتله قالورز. شو مسلکده زی که جک عدلرک برنده انشاء الله تفصیل قیلوب، حاضرده رحمت الهیه عمومی مسئله سنده برهانلرمی برر برر عرض ایدیم:

(۱) «قال عذابی اصیب به من اشاء. ورحمتی وسعت

«عذابی اصیب به من اشاء» دلالتیله مشیئت الیه تعلقی تقدیرنده بر قدر مدت بعض انسانلره عذاب واقع اولایله۔ چك ایسه ده، «ورحمتی وسعت کل شیء» دلالتیله عاقبت هر بر انسانك رحمت الیه ده خلودی قطعی صورته ثابتدر۔ «فسا كتبها للذین یتقون ویؤتون الزکاة والذین هم بآیاتنا یؤمنون» جمله خصوصیه سی۔ عمل، یعنی اتقا، زکات، ایمان مقابلتک فضل هم احسان طریقله یالکمز مؤمنلره رحمت الیه خصوصیه نك مکتوبیتنه دلالت ایدر۔ خصوصی رحمتك مکتوبیتی الانعام سورهنده (۵۴) «واذا جاءك الذین یؤمنون بآیاتنا فقل سلام علیکم۔ کتب ربکم علی نفسه الرحمة انه من عمل منکم سوء بجهالة ثم تاب من بعده واصلح فانه غفور رحیم» آیت کریمه سندن ده مستفاددر۔

شو بری برینه من حیث الحکم موافق ایکی معجز جمله لرك۔ بری «ورحمتی وسعت کل شیء» جمله کریمه سی، دیگرى «فسا كتبها للذین یتقون» جمله کریمه سی افاده سیله ایکی نوع رحمت ثابت اولور: بری عمل مقابلتنه دگل یالکمز ارحم الراحمین الله رب العالمین حضرتلرینك امتنانیله همه انسانلره بلا استثنا هم دنیا ده هم آخرت ده بلا حساب بذل اولنور رحمت عمومیه در۔ دیگرى اتقا، زکات، ایمان کی عمل مقابلتنه اجر اولوق صفتیله شارع کریم الله حضرتلری طرفندن وعد اولنمش رحمت مکتوبه در۔ انسانلر رحمت عمومیه به بلا استحقاق نائل اولورلار؛ رحمت خصوصیه یی ایسه، هر بر انسان یالکمز اجتهادیلله، حیات انسانیه نك مصاحبتلرینه عائد خیر اشلری اداسیله احراز ایدر۔ الله رحمت عمومیه سیله همه عالم وجودی ایجاد ایدوب، همه عالم وجودی تریبه ایدر؛ رحمت مکتوبه سیله همه انسانلری درجات عالییه وصول ایچون خیرات یولنده مسابقه به دعوت ایدر۔

الله محدود دگل رحمت دیگرلرینی اظهار هم ابقا ایتمك ایچون رحمت عمومیه یی بلا تحدید همه انسانلره مؤبد صو۔ رنده بذل ایتمشدر۔ عالم حیات ده انسانلری تنبل معطل برافماق، هم ده انسانلری مفاسد یولندن منع ایدوب صلاح یولنه دعوت ایتمك ایچون، خصوصی رحمتلرینی یالکمز عا۔ مللره، مصالح حیات یولنده سعی ایدنلره، انسانلره ضرر ویرمکن صافلانوب اوزینك کمالاتنه وصول یولنده حرکت ایدنلره تخصیص ایتمشدر۔

بن شمدی الله رب العالمین حضرتلرینك محدود دگل رحمت عمومیه لرینی بیانم مناسبیله بزم روسیه مسلمانلرینك

رحمت الیه غیر محدود سنه عائد مسئله لرده اصلا مقبول اولاماز۔ خطاب ده شدته نزی اهل کلام بزه شاید عفو ایدرلر۔ زیرا «همه عالم انسانیتی مؤبد صورته اولنلره یاقوق» کبی فساوتلره بزم طرفن کوسترلمش شوشدت اضطرار حکمیله اختیارسز چیقمش بر حرکتدر۔ اضطرار حکمیله وجوده کلمش حرکتلری شریعت اسلامیه عفو ایدر۔

(۲) ایکنچی خطالری: «مقیداره رحمت ایتمك» ایله «رحمتی تقید ایتمك» کبی بری برینه تماماً باشقه شیلری فرق ایتمه مکلر ایدر۔

«فسا كتبها للذین یتقون» جمله الیه سی مقیداره یعنی مومنلره وجوباً رحمت ایتمگی، قطعی صورته افاده ایدر ایسه ده، رحمت الیه تقیدینه اصلا دلالت ایتمه یور۔ اتقا ایدنلره، زکات ویرنلره، مؤمنلره وجوباً خدای رحمت ایدر، بوراده شبهه یوق۔ لکن «ورحمتی وسعت کل شیء» کبی اختصاصی قابل دگل بر نص محکم وار ایکن، «دیگرلره رحمت ایتمز» سوزی نره دن چیقدی؟

نیچون بزم اهل کلام بویله واضح شیلری آکلامایور؟ بن شو «نیچون» ی ادبیات عربیه ده بر قدر بیان ایتمش ایدم۔ بوندن صوگ «شورا» ستونلرنده ده انشاءالله بر قدر بیان ایتسه م کرک۔

دعوا مزه برنجی برهان اولوق اوزره بزشو آیت کریمه یی ذکر ایتدک۔ زیرا اهل کلام ابدیت طرفنده رحمت الیه نك یالکمز کندولرینه انحصارینی اثبات مقامنده شو آیت کریمه به تمسک ایدرلر۔ بزم بیاندن اهل کلامك استدلاللرنه خطا۔ لری، شو معجز آیتك بزم دعوا مزه صراحتله دلالتی آچیق صورته کورندی۔

شمدی شو معجز آیتك افاده بلیغه سندن استفاده ایتمك ایچون، شو معجز آیتك خطاب الیه سنه سمع استفاده یی ویره یك: «ورحمتی وسعت کل شیء» جمله عمومیه سی۔ عمل مقابلتنه دگل یالکمز امتنان طریقله همه انسانلره مبذول اولان رحمت الیه مطلقه عمومیتنه دلالت ایدر۔ الله حضرتلرینك رحمتلرینك اکثری شو نوعنددر: انسانلره بذل اولنمش وجود، عاقبت، اهدا، طاعت، نبوت، عقل کبی نعمتلرک هر بری یالکمز رحمت امتنان فیضیله انسانلره ویرلمشدر۔ شو رحمت امتنان انسانلرک هیچ برینه، زمانلرک ده هیچ برینه مخصوص دگلدر۔ دنیا ده هر دقیقه ده همه انسانلره حسابسز صورته شورحمتك مبذولیتی کبی، البته، آخرت ده ده شو رحمت امتنان هر بر انسانه بلا استثنا بذل اولنه چقدر۔

شبهه ثابت اولور.

بنم « الرحمن علی العرش استوی » آیت کریمه سنه عائد بیانم ده، گمان ایدرم، تاویل فلان یوقدر. او یله ایسه شو آیت کریمه بی بن « رحمت الهیه عمومیتی » مسئله سنه ایکنچی برهانم کبی کوستره بیلورم. گمان ایدرم بنم شو حقی هر بر منصف قبول ایدر. زیرا لغتک دلالته ائک قریب بر تفسیردر.

اگرده شوسوزم ثابت اولور ایسه، بوراده استطرادی صورتده ذکر اولنه بیله جک دها بر فائده علمیه حاصل اولور: « الرحمن علی العرش استوی » آیت کریمه سی متشابه اولمقدن چیقوب، معناسی غایت واضح محکم بر آیت اولور. شو فائده، قیمتی تقدیر قیلنه بلور ایسه اهل تفسیر هم اصولیون ایچون ضرر سز بر فائدهدر.

بنم گمانم چه بوکا باشقه تفسیرلر اوقدر درست اولاماز. زیرا بزه « الله علی العرش استوی » جمله سیله « الرحمن علی العرش استوی » آیت کریمه سی آره سنده من حیث المعنی فرق آرامق البته لازمدر. بلاغتک افتضاسی ده شودر. نیچون « الله علی العرش استوی » دیبه یوب، « الرحمن علی العرش استوی » دیمش؟ بونی ملاحظه ایتک تیوش ایدی.

بزم بیانمزه کوره، آیت کریمه رحمتک عالم وجودی احاطه سنه دلالات ایدوب، متشابه دگلدر. آیت کریمه دن مستفاد اولان استقرار « اولئک علی هدی من ربهم » آیت کریمه سنده گی استقرار کبی در.

بیان خدا ندارد نقاب و پرده. ولی

غبار ره بنشان تا نظر توانی کرد

مطلب دن اوزاق کتمک محذوری اولماسه ایدی، تفسیری ایچون متعدد کتابلر تألیف قیلنمش شو آیت کریمه حقنده بز بوراده اوز فکر می بر قدر عرض ایدر ایدک. شمدی مقصد مزه فایتوب « رحمت الهیه عمومیتی » مسئله سنده اوچنچی برهانمزی ذکر ایده یک:

(۳) قل یا عبادى الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله. ان الله یغفر الذنوب جمیعاً. انه هو الغفور الرحیم. (الزمر-۵۳)

انسانلرک هر بری بلاشبهه « یا عبادى » خطابى تحتیه داخلدر. « ان کل من فی السیوات والارض الا اتی الرحمن عبداً » [مریم-۹۳]

اسرافى ده آیت کریمه مطلق ذکر ایدوب « الذین اسرفوا » عمومندن هیچ بر مسرفی استننا ایتیه مشدر.

کوئللرنده رسوخ بولامش هم ده یا طارلق یا مغروریت اساسنه مبنی اولامش اسکی بر اعتقادک واهیلگینی کوسترمگی موافق هم وقتلی کوردم:

اهل اسلامک اکثری « بسم الله الرحمن الرحیم » آیت مبارکه کریمه سنه معنی ویرور ایکن « دنیا ده همه انسانلره، آخرت ده یالکز مؤمنلره رحمت ایدر الله اسمیله » دیرلر. شو اعتقاد - غایت کیفی، ائک واهی، اساسی ائک ضعیف

بر تفسیر اوزرینه بنا قیلنمشدر: گویا « الرحمن » بنیه سی « الرحمن » بنیه سندن ابلاغ ایش ده؛ ابلیغیت ده دنیا ده رحمتک عمومیتی، آخرتک رحمتک مخصوصیتی ایل گنه اولور ایش. شو تفسیرک اساسی بزم نظره غایت واهیدر. زیرا من حیث الوجود ابلیغیت

تسلیم اولنور ایسه، او وقت الرحمن هم دنیا ده هم آخرت ده همه انسانلره، الرحمن یالکز دنیا ده کذلک همه انسانلره رحمت ایدر الله اسمیله دیمک دها مناسست اولور ایدی. بونک اوزرینه

رحمن رحیم کبی مبالغه صیغه لرینی تفسیر ایدر ایکن، ابدیت طرفنده اکثر انسانلرک مؤبد صورتده رحمتدن محروم اولاجلرینی سویله مک، اللهمک رحمتنده مبالغه بی بیان ایتک دگل، بلکه رحمتک ائک بیوک فصورینی کوستر مک اولور. بزده ابلیغیت مسئله سنده رأی مشهوره موافقت ایدرز.

رحمن بنیه سی رحیم بنیه سندن ابلیغدر. لکن « الرحمن » ائک معناسی رحمت عمومیه سیله همه انسانلره دائما رحمت ایدر اللهمک؛ « الرحمن » رحمت خصوصیه سیله یالکز عامللره رحمت ایدر معناسندهدر.

بزم شو تفسیرمز رحمت الهیه ده مبالغه وجودینی تمامیل اثبات ایدر. قرآن کریمک بعض آیتلری ده بزم تفسیرمزی تأیید ایدر: قرآن کریم ده احوال قیامت بیان اولنور ایکن، الله رب العالمین حضرتلری آیتلرک اکثرنده « الرحمن » اسمیله تسمیه اولنمشدر. بونکله « الرحمن » ائک دنیا ده عدم اختصاصی شبهه سز صورتده ثابت اولور.

قرآن کریم ده رحمتک عمومیتی، همه اشیای بلا استننا احاطه سی بیان اولنور ایکن، « الرحمن علی العرش استوی » آیت کریمه سنده « الرحمن » ائک مذکوریتی ده بزم تفسیرمزی تقویه ایدر. زیرا عرشک حقیقتی مفسرلرک هیچ برینه معلوم دگل ایسه ده، هم دنیا ده هم آخرتده بقاسی همه مزه معاومدر.

همه موجوداندن بیوک اولوب، ابدی فالاجق عرش اعظمی اللهمک رحمت عمومیه سی احاطه اینمش ایسه، آخرت ده رحمت الهیه عمومیتی، بلا استننا همه انسانلره مبنولیتی « الرحمن علی العرش استوی » آیت کریمه سیله طعی طرزده بلا

اللہ اکبر اعانه سیلہ بسط ایدرز . محترم اوفوچیلر عجل ایتمه سونلر بر قدر صبر ایتسونلر بز انشاء الله عذاب آیتلری حقتده محترم اوفوچیلری قناعت ایدر درجده علمی بیانلر عرض ایدرز .

من وانکار کتاب ! این چه حکایت باشد !؟
غالباً این قدرم عقل و کفایت باشد .
زاهد ار دعوایم قبول نکند معنورست
علم کاریست که موقوف هدایت باشد .

علمی بر مسئله ننگ علیهنه یا لهنه بازار ایسم ، یالکز قرآن کریمک آیتلرینه ، یا خود سیدالوجود نبی اسلام شارع اکبر علیه الصلاة والسلام حضرتلرینک احادیث ثابتلرینه استناد ایدرم . بیوک عالملری هر کس دن زیاده احترام ایدر ایسمده ، مسئله علمینه بی بیان ایدر ایکن او بیوکلرک سوزلرینه حجه لك صفتی ویره م .

نیچون ؟

زیرا قرآن کریم اماملرمزک النکده طلبه لرمزک الندهه فالمادی . قرآن کریمی ، احادیث نمویه بی احیا ایچون . مسائل اعتقادیه بی بازار ایکن ، بزم کوزمزه کلام کتابلرینک ؛ مسائل فقهیه دن بحث ایدر ایکن ، جامع الرموز بزازیه ، ابن عابدین کی کتابلرک ، آیتلردن استدلال ایدر ایکن ، تفسیر کبیرک بزم کوزمزه حجه اولمق صفتلریله بر پاره لك اهمیتلری یوقدر .

« اولم یکفهم انا انزلنا علیک الکتاب یتلی علیهم ، ان فی ذلک لرحمة و ذکر ل قوم یؤمنون » (العنکبوت - ۱۵)

زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست

هرچه کوید در حق ما جای هیچ اکره نیست

موسی بیگینیف

صوگره قرآن کریم « ان الله یغفر الذنوب جمیعاً » جمله مؤکده سیله الله هر بر گناهی البته مغفرت ایدر دیشدر . بوراده « الذنوب جمیعاً » صیغه سی بیان تغییر ی یعنی استثنایی قابل دگل بر مفسر ، نسخی ده فابل دگل بر محکمدر . شبهه یوق « الذنوب جمیعاً » صیغه سی کبائری ده کفری ده شاملدر . بلکه کفر بالاولویه « الذنوب جمیعاً » تختنه داخلدر . لکن شو قدر وارد که قرآن کریم « ان الرحمن لا یعذب احداً » دیمه مش ، بلکه « ان الله یغفر الذنوب جمیعاً » دیمش ، مغفرت ایسه یکی صورتی احتمال طوتار : هیچ بر عذاب ایتمه یوب ، مغفرت ، یا خود بر قدر مدت عذاب صوکنده مغفرت .

بوکا کورده « ان الله یغفر الذنوب جمیعاً » آیت کریمه سی « ان الله لا یغفر ان یشرک به ویغفر ما دون ذلک لمن یشاء » آیت کریمه سنه هیچ بر صورتله معارضه ایتمه یور . زیرا « ان الله لا یغفر ان یشرک به » آیت کریمه سی یالکز موآخده به دلالت ایدوب ، مؤبدلگه دلالت ایتمه یور ، « ان الله یغفر الذنوب جمیعاً » آیت کریمه سی بر قدر عذاب صوکنده مغفرتک واقع اولاجفنه قطعی صورتده بلاشبهه دلالت ایدر .

اهل کلام شو ایکی آیت کریمه آراسنده تعارض واردر دیسه لرده اوقدر اصابت ایتمه مشلر . بر تقدیر تعارض وجودی تسلیم قیلنور ایسه ده ، « ان الله یغفر الذنوب جمیعاً » آیت کریمه سنک وعد اولمق جهتیه ، وعید اولان « ان الله لا یغفر ان یشرک به » آیت کریمه سنه تقدمی البته لازمدر . زیرا عفو ایتمک مغفرت ایتمک اللہک کرمنه حکمتنه عزتنه دها زیاده مناسبدر .

آیت کریمه ختامنده کلمش « انه هو الغفور الرحیم » جمله جلیله سی ده بوکا دلالت همه ده بونی تأیید ایدر . زیرا « لا تقنطوا من رحمة الله . ان الله یغفر الذنوب جمیعاً » جمله سی صوکنده « انه هو الغفور الرحیم » ی ذکر ایتمک تأکید قطعی ، البته وقوع مغفرتی افاده ایتمه زسه ، بر دفعه رحمتی ، مغفرتی ذکر صوکنده ، غفورلگی رحیملگی ذکر ایتمک ده بر معنا قابل باز ایدی .

بونکله بزم اوچ برهاننر تمام اولدی . بونلاردن بیك درجه دون دلیللره اهل کلام بیوک مذهبلر تأسیس ایدرلر . شو اوچ برهاننر دن دها قوتلی بزم برهانلرمز وار ایسه ده ، بز بر مذهب تأسیس ایتمک خیالنده دگلر .

انشاء الله کله چک عدد « شورا » لرده بز او برهانلری

روسچه و ترکیچه یخشی بیلوچیلرگه

مراجعت

« Нервь », « Нервный » سوزلری

بوکونه قدر « عصب » و « عصبی » دیه ترجمه ایدلنور ایدی . شممدی معلوم اولدی که بو ترجمه لر یا گلش ایش . مذکور کلمه لرنی بوندن صوگ نیچوک ترجمه قیلورغه تیوشلی ؟ یوقسه عینا استعمال ایتمک مناسبی ؛ لطفاً فکر بیان قیلوگرنی رجا ایدم .

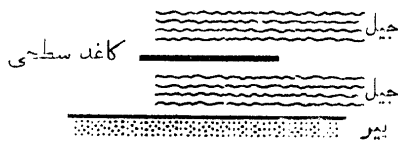
هواده اوچوب یورو

IV

عادی هوادن جیگل بولغان هوا کیمه لری [بالون] ایله اوچوب یورو اصولی حقیقده «شورا» نڭ اوزغان ییل ۱۹، ۲۰ و ۲۱ نچی نومرلرنده بر قدر معلومات بیرمیش ایدم. هر بار طرفندن باشلانوبده، کرکلی آلاتر طاباباوا سبیلی وجودکه چفا آلمی قالغان «فوش کبی اوچو» [Авиация] یعنی عادی هوادن آور نرسه ایله اوچوخیالی ایسه سوکفی یوز یلدرده مکن نوگل صانالوب میدانن بتونلای یوغالغان ایدی. ۱۹ نچی عصر اورطه لرنده «پاریز» ده بر نیچه مهندسلرنڭ بو حقه غی بعضی تجر به فیلوب قا - راولری اعتبارگه آلماسه هواده اوچو مسئله سن تیکشر وچیلر بو مقصودلرینه هوا کیمه سی واسطه سیل یتشو یولن غنه کوزه تدیلر وترقی ایندر دیلر.

هر مینوتقه یوز صاژین بارغان جیل [اورطه چه غنه جیل] هر اوزینه فارشی طورغان شوندی سطحنڭ هر مربع آرشینینه یدی قداق یارملق فوت ایله اندیکی یعنی شوندی یدی قداق یارم آورافنده غی کاغد یا که باشقه نرسه دن باصالغان سطحنی کوتاره آلدیغی تجر به لردن آکلاشله مشدر. اگر جیلنڭ فوتی [نیز باریش] ۲، ۳، ۴ یا که ۵ مرتبه آرتسه یعنی مینوتقه ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰... صاژین بارسه آنڭ اتو کوچی یوغاری ده کورساتلگان «مرتبه آرتو» عددلرینڭ مربعی قدر آرتا. یعنی مینوتقه ۲۰۰ صاژین یوروشلی جیل ۷۱۵ (۲×۲) = ۳۰ قداقنی، ۳۰۰ صاژین یوروشلیسی ۷۱۵ (۳×۳) = ۶۷ قداق یارم؛ ۴۰۰ صاژین یوروشلیسی ۷۱۵ (۴×۴) = ۱۳۰ قداقنی بر آرشین مربع کاغد یا که پلاستینقانی کوتاره آلادر.

اگر مذکور ئزمه ی کاغدی یا که پلاستینقا یرگه موازی یعنی افقی [Горизонтальный] روش آلسه (شکل ۲) جیل قوتی آکما بهرله دیکندن اول یرگه توشه در.

شکل ۲

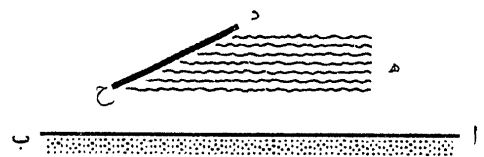
شوشی حال بولماسون ایچون آنڭ بر باشنه یوکه دن آور قویروق طاغالر. اول باشی یرگه طابا اصلنوب طورو سبیلی کاغد یا که پلاستینقا جیلگه فارشی طوغری کیله در.

اگر هوا طب طنچ بولوبده یرگه مائل پلاستینقانی فوت ایله آکما فارشی ایلتلسه ده شوندیوق نتیجه طوادر. بوندی پلاستینقا هواغه فارشی نه قدر شهب ایلتلسه، آسندن هوا آکما شول قدر نق کیری کیلوب آنی اوستکه کوتاره در. ایشته رایت، بله ریو، لانام کبی مخترعلرنڭ تله گان یاقغه اوچوب یوری آلا طورغان ماشینلری شوشی فاعه که بنا اینلوب باصالمشدر.

آمر یقالی «رایت» شوندی بر پلاستینقه غه ماشینه قویوب آنی جیلگه یا که هواغه فارشی باره طورغان ایبارگه ایسا - بلاگان. اڭ اڭ جیگل گنه، زور پلاستینقا آغان؛ آرتینه پاراخونڭ تکرمه چ هم وینتلری ایله نگانده صونی اتوب پاراخوندی آغه ایلتکان کبی هوانی ده اتوب پلاستینکه لرنی

کورگانگن زور باردر، شهر اوراملرده بالالر «ئزمه ی» اوچرالر. ئزمه ی زور بر فاطرغان کاغد. بر یاغینه یوکه دن اوزون قویروق طاغالغان. ایکنچی باشینه جب به یله نگان. بو جیلنڭ اوچی یرده گی بالا فولنده. جیل نه قدر تیگن [بر یاقغه غنه ایسوچی] و کوچلی بولسه ئزمه ی شول چاقلی یوغاری کوتاریله، کوچی شه به یه. عادی بر فاطره کاغد هم نه قدر یوکه وجب نیچک ایتوب هواده یوفاری کوته ریابوب طورالر؟

بونڭ حکمتی بیك آچقدر: کاغد باشده یرگه مائل صورتده جیلگه قارشی (شکل ۱. د ح روشنده) طوتیلا. ه یاغندن کیلگان جیل د ح گه نق به ره هم اته باپلی.

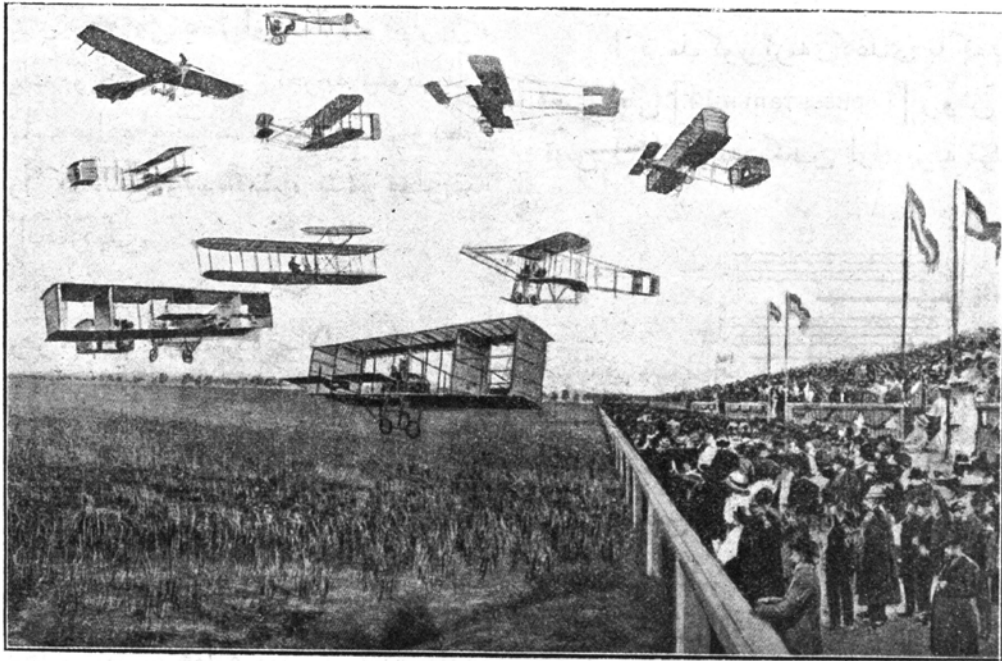
شکل ۱

اگر د نقطه سی بر بر یرگه جب ایله باغلانغان بولسه د ح کاغدی ب گه طابا کیمه آلمی؛ بلکه اوستکه کوتاریله در.

نگرماچلرى ايله بىك فاطى بارهده، صوگره آقرن آقرن كوناريله باشلى. ماشيناسى نه قدر شهب ايلانسه شول قدر يوغارى منه. منگانده آلدى (بورنى) آستده راق طوررغه برده يارامى، يغلوب هلاك بولادر. آرتى آستده راق آلدى اوسرهك- اوچقان نزمه كى- باررغه تيوشدر. اگر ماشينانك حركتن يومشارتسالر اوچقچ آقرن آقرن يرگه توشه در. اوچقچلر نك حركتى بىك كوچلى بولا. ئلى بونلر نك چغولر ينه بر ابكى يلغنه كركنچه ترقى ايتدرلگانلرى ده يوق. آلاى ده كورسانكان خدمتلرى ايس كيتكچدر. مثلا اوچوچى «قور تيس» ساعتنه ۹۰ چاقروم اوچوب يورى. بر طوقناوسز ۳۰۰ چاقروم باروچيلر، ۲۰۰ صاژين يوغارى غه كونار يلو- چيلر بولغلادى. اوچوچى «لاتام» بر اوچقاندە توشميچە

آلغه يباروچى وىنت [نگرماچنك بر نوعى] قويغان. وىنتنى حركتكه كيتررگه بينز ين ياغوب حركتكه كيتر يله طورغان ماطور (ماشينا) قويغان. پلاستينقا اوگه - صولغه، ياكه آلغه، آرتقه آوماسون ايچون ابكى تورلى مخصوص فويروقلر قويغان. يرگه مائل (كچكنه گنه زاويه حاصل ايتە طورغان) بو پلاستينقا قوزغالسه، اك الك يردن باررغه طوغرى كيلگانلكدن آكئا جيكلگنه نگرماچلر ياصاغان.

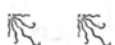
اوچقچ ماشينانده پلاستينقا يعنى سطح برهه يا ايكو بولادر. شوگئا فاراب اول مونوپلانء يعنى بر سطحلى ياكه Бипланء يعنى ابكى سطحلى بولادر. پلاستينقا رامقا ايله آنك آره سينه طارتلوب قويولغان ولافلانوب آرقلى هوا اوتماسلك بولغان كيندرن عبارتدر. عادتده بو پلاستينقالر نك بويى ۱۵ :-

تورلى سيستمده كى اوچقچ ماشينالرنك تماشاغه جيولغان خلق آلدنده بارشولرى.

۱۵۰ شه ر چاقروم باره وبوكا بارى ۲ ۱/۲ ساعت وقت صرف قيلرب اسقورى پويذرلر نى اوزادر. اوچقچ نك نگرماچى مينوتقه ۴۵۰ حتى ۱۲۰۰ شار مرتبه ايلاندر. ماشينالرى كچكنه گنه - ۳ پود چاماسى بولسه لرده ۴۰ آت كوچينه مالك بولار و ۱۵-۲۵ پودلنى اوچقچنى بىك آنسات اوچرالر. اورطه چه بوندى بر اوچقچ بارى اون مك صوملرغه توشوب حاضر مكلر چه دانه اشلانمكده در. آنى كوندن كون ترقى ايتدره لر. ايشته «شورا» نك بو نومرنك شوندى اوچقچ ماشينالر ياريشى نك رسه قويولادر. ع. ف.

آرقلىسى ۳ آرشين چاماسى بولا. عادتى ماشينالرده پلا- ستينقانك هر مربع آرشيني ۹-۱۵ قداق آورلقنى، مشهور «بله ريو» اوچقچى ايسه هر مربع آرشيني ۲۵ قداقنى كوناره آلادر. اورطه چه پلاستينقانك سطحى ۴۰-۶۰ مربع آرشيندن عبارت بولا. اوچقچ اوچقاندە آنك اوزونلغى آرقلى طوررغه اول يانى بلن حركت ايتارگه تيوشدر. چونكه اول چافده آكئا هوانك اتوب كونار ووى شه برهك بولا. ايشته شوشى اوچقچنك ماشيناسى بينز ين ياغوب حركتكه كيتر يله. ماشينا بىك نق وىنتنى ايلاندره. وىنت (مخصوص نگرماچ) آرتدن بىك فاطى هوانى اتوب - صونى انكان ايشكالك كى -- اوچقچنى آلغه يباره. اوچقچ باشده

خستندلرنڭ طعامغه اشتها لری آرنوب کيفلری بخشی لنه . بعض وقت اوپکه آغرفیلرلرنڭ معدہ سی آشنی قبول ایتنی، نه آشاسده ایچسده فوسا، مونه ایندی بووقنده چی ایت یا که صفولمش صونی بیرو بیگره کک اورونلی بوله. «گیرتسوغ» اسملی طیبیب: «بن اوزم برنیچه یا کینگنه آورو باشلانمش یاش کشیلرنی، ایتدن صفولمش صو ایله دوالاغناچ اش کوکل تلاگانچه چقدی.» آورولر یاکی ایتنڭ صونی، باشقه دوالرغه نسبتا تلاب اچه ایدیار. آنلرنڭ کيفلری هم چهره لری کوزگا کورنورک بخشیلندی، مگرده اوپکه لرنڭ حالی آلشونغانی منم طرفمدن سیرلمدی.

طاپالمش چی ایتنی کچکنه توگاره ک شارقلرغه یاصاب ژیلی ایله آرالاشدورب بیروله. ایتدن صفولمش صوغه، شورباغه، یا که آزغنه ایچمک که آرالاشدوروب بیرلگانده خسته لری یاراتوب ایچهلر. قایسی آورولر چی ایت یا که صونی ایچودن طارطونه لری اول وقتده ایتدن یاصالمش پراشوق بیررگه تیوش» دی.

پرافسور «فورنیط» اوزینڭ چاخوتقه حقنده یازمش کتابنده معدده توزلی کیسلانا آز آیرلغان وقتده ده ایتدن یاصالمش پراشوق فائده کتوردیکنی یادایتنه. ۲۰-۵۰ گرام پراشوقنی، یارطی لیتر (۱) سوت که قوشوب بیروله. پراشوقنی بر کون که ۱۰۰ گرامغه یقین بیررگه تیوش.

ایتدن صفولمش صونی هر کیم که ایوده حاضرله و بیک آسان اش، تیک ایت یاکی بولسون، صونی صفوغه طیبیب «گلینوم» اختراع ایتمش فصیح [پریس] ایله فائده لنو ممکن. ۱۰۰ گرام ایتدن ۳۰ دن ۴۰ گرامغه چه صوجفا. بعض طیبیلر چی ایتدن چغارلمش صودن، خسته گه فائده یوق، تیک سیمرنوگنه بولا، دیلر.

کریک نیچوککنه بولسه ده اوپکه آغرفی بار کیمسه لره برنیچه وقتقه باشقه دوالر ایله دارولونی قویوب، چی ایتدن صفوب آلمش صونی آلماشدوروب صواب فاراو فائده سز بولماز. طیبیب «اینیغ» آورولرنی دوالاغانده قای وقت چی ایت قای وقت ایتدن صفولمش صونی بیرو ایدی. لکن صوگفیسنی فابریقلرده یاصالمش دوالرغه فاراغانده بدن تر بیه سینه آرتقلی هم اوچوزلغی چهندنک آرنق یوروتنه ایدی. محبوب جمال آقچورینا

(۱) یارطی لیتر، کچکنه استاقان ایله ایکی استاقان یاروم. لیتر خمیر چیلکینڭ ۱۲ نجی الوشی.

حفظ صحت

اوپکه آغرفلی (چاخوتقا) کیمسه لره چی ایت

(روسجه دن ترجمه)

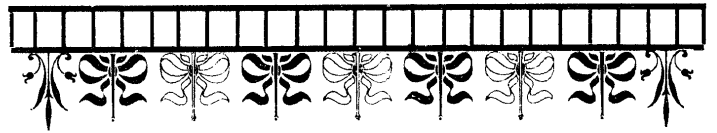
فابریقلرده حاضرلنوب، اعلانلرده ماقنالمش و طوققلی، بدن که کوچ بیره طورغان دارولر، صوگفی ییللرده بیگره ک کو بایوب کندی، بونلرنڭ کوبره کی، آرتقراق توگلمو؟ دیب سوال فیلغانده، عملی ونظری تجربه کورمش طیبیلر: «درست، بر آز آرتق!» دیب جواب فایتار اچاقلرنده شبهه یوق. یاشرمانچه ایتکانده اول دارولرنڭ کوبسندن طوققلی هم فائده لی دارونی عقل ایله اشلگانده ایوده آشخانه ده حاضرلرگه ممکن.

اوپکه آغرفی بار کیمسه لری ایچون ساده گنه نرسه لرده فائده دن خالی توگلدیر. اوپکه آغرفینه مبتلا کشیلرمنزناڭ کوبسینڭ فیتملی دارولر ایله فائده لنورگه کوچلری هم یتنی. اما چی ایت هر وقت نابولا، آچقدن ایتکانده چی ایت، قول آستونده غمی نرسه در.

شوشی چی ایت یا که آندن صفوب آلمش صو (صیوق نرسه) چاخوتقه لی کیمسه لری ایچون فائده لیدر. طاپالمش (تویولمش) صخر یا که قوی ایتنی، بیگره کده مایسز ایت، چی کوینچه آشاغانده غایت طوققلی بدنڭ تر بیه سینه یاردمچیدر. چی ایتدن صفولوب آلمش صو معدده نڭ کوچنی آرتدروب آورو کیمسه گه اشتها کتوره. شوشی اشتها کتوروی ایله ده آنڭ فائده سی آچق کورونه.

اوپکه آغرفلی کیمسه لره چی ایتنڭ فائده سی اڭ اول فرانسزلر طرفندن تجربه قیلنمشدر. ۳۰-۳۵ ییل بورون «فورستر» چاخوتقه لی کشیلره چی ایت آشاتا ایدی. اول اوزینڭ تجربه سی [صنای] ایله اوپکه آغرفلی کشیلرگه کونینه ۱۰۰ گرامدن (۱) ۳۰۰ گرامغه چه. [بر چیریک فداقندن - اوچ چیریک فداققه چه] طاپالمش چی ایت بیررگه توصیه قیلا. لونونونڭ «ویبر» هم باشقه طیبیلر چاخوتقه لی کیمسه لرگه چی ایت آشانونی توصیه قیلرلر. آنلرنڭ تجربه لی فکرلرنچه چی ایت بدنڭ کوچینی آرتدروب چاخوتقه قور - نلرینه فارشوطوررغه یاردم ایتنه. چی ایت ایله دارولنمش

(۱) گرام بر مثقالنڭ ۲۲ نجی الوشی.

اسلام ايله يڭى مدنيت

اسلام منتقدلر يڭى كچن عددده ياز-
لمشيدى. بونلر هر نه قدر يڭى يازلنوب طور سه ده پك ايسكى
سوزلر ايدىكى معلوم. «يڭى باينڭ كولگانى ايسكى باينڭ
بولگانى» ديدىكلر نچه اسلام منتقدلرى بو كون اسلام دنيا سڭ
اولان بحران (صدمه و طور غونلق) نى كوروب بونڭ حقن ده
هر تورلى حكملرنى قىلورلر. گاه، مسله انلرنڭ عموما قانلرى
بوزوق ايدىكى و گاه جانلرى خسته اولدىغى سويلارلر.
بعضيلرى بتون شرق خلقن ده بر قابليت سزلك وار ايدىكى
ظن ايدوب (ياپونلرنڭ ظفر و غلبه لرى صوڭنده بو ظنلرنى
تاشلار غه مجبور اولدىلر) بعضيلر ده خصوص اهل اسلام ده
اولان بو آفتنى اسلام دينينڭ تائيرندن كوروب بونڭ
اوزرينه نيل اوزاتورلر.

باشقه لرنڭ اوستلرينه كاه ش قزالرنڭ سببلر ينى تيكشرمك
وچيتدن طوروب عقل صانمق ينگل بر اشدر. فقط يوز
ييمسه گه يوزار تورلى عقل ويروب طور مقده اولان آدملر،
كوب وقت كندى باشلرينه اش توشدى كنده بر تورلى
اولسون عقل تابمقن عاجز قالمغله اويوغنى قولينه، بيلاينى
آياغينه كيار گه طوتندىغى كوب دفعه لر كورلور.
مسلمانلرنڭ بو كوڭكى تدنيلرى حقيقت حاله دينلر يڭى
اثر ييدير؟ اڭ ايلك اوشبو طوغروده بر ايكي جهله اولسون
سويلامك لازم اولور.

اسلام دينينڭ اصلينى، قاعده و ترتيبلر ينى بيلمش
آدملرنڭ هيچ يرى بوقاروده اولان سؤال گه تصديق ايله
جواب وييرميه چكلرى معلوم. اسلام دينينڭ اصلى قرآن
شريف اولور ايسه: بو مبارك كتاب هيچ كيم گه ياشرون
دگل، ميدانده در. رمز و معما طريقى ايله سويلانمايدىكى
هر كيم بيلور. ايسكى عصرلر ده علم و فن ناقص بر حالده
اولمش ايسه بو كوڭنده خيلى كامل اولدىغى و توسيع اولندىغى
دعوى قىلنور، كوب آدملر، اوشبو عصر مزنى علم و فن
عصرى ديه تعبير قىلورلر. قرآن شريف اوشبو فن و علم
عصرن ده كورلدى و اوقولدى، حنى كه چيت نيللر گه تر جهه
ايدلدى و نظم شريفن ده اولان بتون كلمه لرى حقن ده مكمل
فهرستلر توزولدى. مسلمان ملالرى طرفندن آلت صيد

ايدوب طوتولمقده اولان قرآن، آروپا عالملرى طرفندن
جدى صورتده ملاحظه غه آلتوب فن آفاديه لرنده، دار-
الفنون و دارالعلوملر ده رسمى صورتده تعليم ايدلدى بو
ساعتده ده ايدلمكده در. اهل علمنڭ افكار عموميه سى بو
كنابنڭ علم و معرفت منبعى ايدىكى افرار ايتدىلر و هر
تورلى نقلى و عقلى علملرنى تحصيل قىلور غه رغبت ايتدىكى
كوروب حيران قالديلر. بدوى اولان صافى عربنڭ قرآن
آيتى ايشتولدىكى وقت كيم سوزى ايدىكى ده بيلمادىكى
حالده بلاغتنه سجده ايتدىكى قىيلندن معرفت اهللرى ده
قرآن شريف حاوى اولان معلومات كه بنده چيلك و احترام
كوستر ديلر. اكرده بر ديننڭ اصلنى اوشبو كتاب اولور
ايسه آنڭ حقن ده مدنيت كه مساعد دگل، مسلمانلرنڭ تنزللرى
اوشبو دين تائيرى سببندن ديهك هيچ جائز اولورمى؟
بر دين، اكرده آنڭ بر نچى مرتبه تبليغ ايتمش فرمانى:
«اقرا!» (اقول!) ديه باشلانر اولسه آكا ايارگان آدملر
حقن ده - آنلر آشلق ساچار گه يارامغان ير قىيلندن خاصيت سز-
لردر، قاره خدمتچى اولوب يورمكدن باشقه غه صلاحيتلرى
يوق، ديواورمى؟

بر دين، اكرده اوزينڭ نابعلرينه: «الله تعالى حضرتينڭ
مخلوقاتينه و ملكتنه عقل كزنى صرف ايدوب قارا كز! عجايب
و غرايب اشلر ده فكر يورتكز! يولزلرنڭ سيرلرن دن، صو
اوستنده كويمه لرنڭ يورولرن دن، كونلرنڭ قسقاروب اوزا-
يولرن دن، عبرت آل كز! عقللر كزنى استعمال ايدوب قارا كز!»
ديه بيورر اولسه آنڭ اهلن ده دين تائيرى سببندن محاكمه
قوتى بتمش اولورمى؟

بر دين، اكرده نچه عصرلر قدر مدت بر يرينه دشمانلق
اوزرنده ياشامش، نظام و ترتيب كه بوى صونامش وحشى
عربلرنى آز وقت ايچنده ملايمت كه كتوروب بر فكر
اوزرينه بيغمش، قول قولغله طوتاشدروب محكم صورتده الفت
و محبت پيدا ايتدرمش اولسه آنڭ اثرى ايله اتباعن ده نجدد
و ترقى فكرى يوغالمش اولورمى؟

بر دين، اكرده اوزينڭ ايارچينلرينه: «سز بر بر كزه
قارنداشسكز، عدالت و احسان قىلكز، يتيملره و ياقينلر كزه
مرحمتلى و ياردملى اولكز، فحش و سفاهتله ر ياقين وارمه كز!
حكيم وقتلرن ده طوغر يلقنى بر افمه كز!» ديورر اولسه اول دين
مدنيت كه مساعد اولمازمى؟ و آنڭ اتباعى ده اوشبو دين
تائيرى ايله طوتغوب ياتورلرمى؟ الله راضى اولسون ايتو كز،
مدنيت نه شيدر؟ مدنيت تاغ كى بنالردن، ملتق و ديناميتلردن،

مدنیت که خدمت‌لری شوپله طورسون، حتی جانلری ده مخاطره‌لی اولور. بو کونگی عالملر و متفئنلر زنجیلر و بحر محیط جزیره- لرنده اولان وحشیلر آراسنده طوروب نیچون مدنیت‌گه خدمت ایده آلمازلر؟

ابن رشد و ابن باجه، ابو العلاء المعری و غزالیلرنک ا کفار و اسلامدن طرد ایدلمک‌لری، فلاسفه اثرلرینی ترجمه ایتدیرمش خلیفه‌گه «امیر الکافرین» عنوانی ویرلمگی کبی شیلر منتقدلر طرفندن مدح ایدلمکده اولان یئگی مدنیت ایچنده یوقمیدر؟ بو کبی شیلر ایچون مدنیت‌نک ایسکیسی ده مسؤل اولماز، یگمسی ده. بویله شیلر تعصب و جهالت اثری اولوب بونلرنی بترمک ایچون دخی بر قاچ عصرلر کچرگه احتیاج واردر.

ایمدی قرآن شریف، مدنیت‌گه بو درجه‌ده مساعد اولدیغی حالده نه اولمش ده بو کونگی مسلمانلر ذلیل و حقیر، جاهل و سفیل اوله‌رق قالمشدر؟ بو طوغروده بلکه کیله‌چک بعت ایدلنور.

زیربوسیم

اصلاح مدارس

(«صراط مستقیم» ژورنالندن مقتبش)

اسلام دینینک قوتی، عالملرینک اقتدار و اعتبارلری نسبتنده اولور. ا گرده بر مملکت‌نک عالملری اسلام حکملرینی، حقیقتلرینی خلقلرغه آکلاته آلمازلر بلکه عقللرینه کلمش سفسطه‌لرنی دین اسپینه قبول ایتدیرمک فکرنده اولسه‌لر دین‌گه خدمت دگل بلکه اهانت ایتمش اولورلر. اعتباری اولمامش ذات، نه کبی عالم اولسه‌ده اولسون امید ایدلدیکی قدر خدمت ایده آلماز.

زمانه موافق عالم آدم‌لر يتشدرمک و بو کونده تمام یوغالمش اولان اعتبارلرینی (بونی استانبول شهرنده چیمقده اولان ژورنال یازدر) کیر و قایتارمق بو کونده اولزرنی دین عالمی دیسه اعتقاد ایتمش اولان ذاتلر اوستنه فرض عین مرتبه‌سنددر.

تیلیغرافی و تیلیفونلردن دگل بلکه بنو بشرنک حریت و مساوات امنیت و عدالت اوزرنده معیشت ایتمکلرندن عبارت اولسه کرک. تاغ قدر بنالر، بابل و ایسکی مصریلرده‌ده وار ایدی، حتی بو کونمه قدرده باقیدر، جان قیمق وفان آغزmq و آدم بالاسینک حیاتنی کیسمک قورالترینه اولگی زمانلرده‌ده قحطلق دگل ایدی. یوز کیسمه‌نک قول کوچندن حاصل اولمش بایلق ایله بر بای اوزینک فایتوننده ات اوطورتوب یورر اولسه و برینک بایلقی دنیاغه صفیادیغی حالده بیکلر ایله جانلرنک یاصدقلری بردن و یورغانلری کوکدن عبارت اولوب طورسه تیلیغرافی و تیلیفونندن فائده نه اوله‌چقدر؟

یوقاروده خبر ویردیکوز شیلر، قرآن شریف ایچنده اولان دگزدن آنچق تامچیلردر. بز، بونلرنی یالکوز مثال ایچون کوستردک. مذکور فاعده‌لردن بعضلری ایله گنه اولسون فانقی بر دین کلمشدر؟ خبرکوز اولسه بیان بیورکوز!

«مدنیت» نى میدانه چیغارمق اوزون عمرگه و جهان خلقینک بتونسی برلکده طریشورغه لازم اولدیغندن پک ایسکی زمانلردن بو کونمه قدر کوب خلقلر طرفندن خدمت ایدلنوب کلمکده‌در. مدنیت‌نک یگمسی و ایسکیسی یوق و هیچ بر قوم‌گه ده مخصوص دگلدر. بو کونگی مدنیت‌گه «یگمی مدنیت»، «آروپا مدنیتی» کبی تعبیئرلری خطادر.

بو کونگی مدنیت‌نک بو کونگی مدنیت اولمق حقنده اولان خدمتلر بوندن اوچ دورتینک ییللردن بیرلو ایدلوب کلمش و بو جمله‌ده اسلاملرنک ده کوب کوچلری کرمشدر. بو کونگی مدنیت‌گه اسلاملر خدمت ایتمادیلر دیمک قب قول افترا و صرف بر ناکورلک اولور. ا گرده اسلاملر اوز حصه‌لرینه دوشمش خدمتلرینی ایتیمه ایدیلر، بو کونگی مدنیت احتمال که ایکی اوچبسیگ ییللرسز میدانه چیقمامش اولور ایدی.

مدنیت قبول ایتمک طوغر و سنده، قوملرنی ملتلرنی حیات مسئله‌لری و اجتماعی حاللر مجبور ایتدیکی حالده بونک خلافتچه اوله‌رق اسلاملری اک ابتدا دینلری مجبور ایتمشدر. اوشبو نقطه شایان دقتدر. بوکا شاهد «شورا» ده یازیلوب کلمکده اولان «عرب ادبیاتی» مقاله‌لری اولور. مذکور مقاله‌لر، فرزک عالملری طرفندن ترتیب ایدلمش لغت فنیه و علمیه‌لردن ترجمه ایدلنور.

ا گرده قرآن کولسگه‌سی آستنده طورب چیتلر، مدنیت‌گه خدمت ایده بیلمشدر ایسه بوشی اسلام دینینک مدنیت‌گه مساعد و هر کیمینی مساوی کورمکندن اولور. مدنیت‌گه مساعد دگل بر دین ایچنده وسونگولری استنده چیتلرنک

هم ناموسلرغه تسلط ايتمکنڭ الوغسى اکفار ايدلمک اولسه کړک. اوشبو جهندن شریعتمز اکفار مادهسینی الوغ شیلردن صاناب بوندن احتیاط ایتمک ایله امر ایلامشدر. اما روسیه اسلاملی آرهنده اکفار، عادتی اشلردن اولوب کتدی. هر بر اوکازلی ملا، آچیغی کلیمش آدملی بر بهانه کوستروب اکفار ایتمکدهدر. مسلمانلرڭ اکفار ایدلمگی روسیه قانون-لرینه کوره جنایتمیدر، جنایت اولسه کندی باشینه بویله حال واقع اولدیغنده عرض وناموس دعوالری قیلمق ممکنیدر؟ ایسانغول مامانوف

جواب: بو سؤال حقه فکر بیان ایتمک حقوق عالم-لرینه مخصوص بر وظیفهدر. شویله ایسهده بعض بر ملاحظه لر بیان ایتمکدن ضرر اولماز. اکفار، روسیه نظاملرینه کوره هم تحقیر سانالاجفی معلوم بناء عامیه باشینه بویله حال واقع اولان کیمسه عدالت محکمهسینه شکایت ایدرگه حق اولور. اکفار ایتمک حقهده خصوص سینود محکمهسینه احتمال نظام جهتنجه مساعده واردر، اما اسلاملرغه خاص دوخانونوی صورانیه ودوخانونوی پراؤ الینهلرگه بویله حق قطعی صورتک ویرلامشدر. شونک ایچون اکفار قیلوچی اگرده دینی منصب صاحبی اولسه پر قورورغه وخصوص آدملر اولسه میراواى صودیگه مرافعه قیلنور.

* *

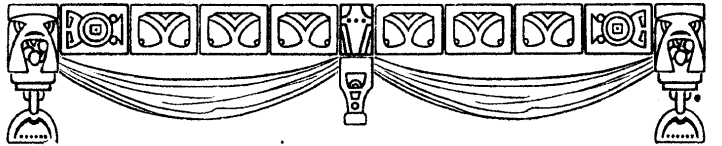
ویرخورال: «من تشبه بقوم فهو منهم» مضموننده بر حدیث مشهوردر. بو حدیث درستیدر؟ وکیملر روایت ایتمشدر؟ درست اولدیغی تقدیرده نه کبی اولسهده اولسون هر بر تشبهنی شاملدرمی؟ بوندن مراد نه شیدر؟ امام ایوب عینالین.

جواب: مذکور حدیثنی ابو داود تخریج ایتدیکی زاد البعاده مذکوردر (ج ۱ ص ۳۷) سنن ابی داود شمدی یانمزه اولمادیغی سببلی مقابله قیله آلهادق. ظن غالب تخصیص قیلورغه سبب کورلهادیکی ایچون هر بر تشبهنی شامل اولسه کړک. اوشبونک ایچون مسلمان یا که معاهد قوملرڭ قریه لرینه، اوی وچادرلرینه اوغشامش شیلرگه جنایت قیلوچیلر: «بز آنی دشمنلر دیه حساب ایتدک» دیه کند-یلرینی مدافعه قیله آلهازلر، زیرا «من تشبه بقوم فهو منهم» در. اوشنداق ایر قیافتنده اولهرق ضررینه شهادت ویرمش کیمسه حقهده مدعا علیه: «بو کیمسه ایر دگل بلکه خاتوندر» دیه جرح قیله بلماز، زیرا «من تشبه بقوم فهو منهم» در. بو کونده عسکری، ملکی مأمورلرگه عائد اشلر

اسکی زمانلرده مدرسهلر، هر تورلی فائدهلی علملر تحصیل ایدلنجه اورنلر ایدی. شمدی ایسه خیلی وقت اولور جهالت اویاسی و حماقت منبجی حساب ایدلنور. فقط خلقلرده علم قدری بیلنورگه باشلامشدر. مدرسه اصلاحی وباشقهلر حقهده سوزلر کوب سویلاندى، ایمیى ع.ل.گه قویهق وقتی یتمشدر. عمر وارنجه سویلاب طورمق اولماز برده هنر کوسترمک لازمدر.

مدرسهلرده فن درسلرینک اولمادیغی و بناء علیه شا-گردلرده استقبال امیدى فالمادیغی شاگردلرڭ مدرسهلرگه محبتلرینی صوتمقهدهدر (بزه ایسه حسینیه مدرسهنده اوقولمقهده اولان فن الفبا-سینی ده کوبسنوب: - اول دینی مدرسهدر، آنده دیندن باشقه شى اوقولماسون! دیه باصوروب تاراتوچیلر واردر، عجایب!)، اگرده بو حال دوام ایتسه شاگردلر بتون بتونه مدرسهلرگه کرمازلر، مدرسهلر بوش فالور. اگرده عالملرڭ اسکی اعتبارلرینی قایتارمق وشاگردلرڭ کوکملرینی مدرسهلرگه باغلامق مطلوب ایسه دین درسی ایله برابر مدرسهلرده فنون جدیدده اوقونورغه، مکتب و مدرسهلرینی تمام نظام وترتیب که قویارغه تیوشلی. تا که شاگردلرده استقبال امیدى اولسون وشوگا رغبتلنوب مدرسهلرده دوام ایلاسونلر. بونکله برابر شاگردلرڭ معاشلرینی تأمین ایتمک، خیرچیلک کبی سفالتلردن بونلرینی قورتارمق لازمدر. اوشنداق اون سنه قدر درس اوقومش شاگرد هم دینی عالم همده بر قدر متفنین اولوب چیقاچق روش ایله درسلرینی نظامه صالحق ضروردر.

(بو سوزلر استانبول شهرنده اولان ژورنالده یازلد-یغنی و ترکیا شاگردلرینه کوره سویلاندىکنی اوقوچیلریمز فکرلرنده طوتسهلر کړک. دنیا هر برده بر توسلی اولوب، مسلمانلرڭ معیشتارینی اوزگارتمک حقهده زمان اجبار قیلهدر).

مراسم و مجازة

«قاپال». مدنی قانونلره کوره هر کیمنک عرض ونا موسی حفظ ایدلمش بو طوغروده تعدی ایدوچیلر ایچون جزالر قویلمشدر. دنیاده اولان تحقیرلرڭ زورسی و عرض

ترقی ایندرومک کبی غایت عالی مقصدلرگه مبنی، اسلامده صدقه مشروع ایدلمشیدی . فقط صوگ و قتلرده بو فاعده سو تصرف بلاسینه اوچرادی، اسلامنگ مقصدینه تابان تابانه ضد اولان بالقاولق اورچوبنه وبتون ملتنی خیرچیلک کسبنه صالحدرورغه سبب ایدلدی. هر کون یورتدن یورتغه یورمک وهر بر کرگان خیرچی گه بر شاقباق شکر یا که بر صنوق اکمک ویرمک ایله امتنگ اجتماعی حالی. نوزالمک و حیاتی ترتیبکه کرمک احتمالی یوقدر. شوننگ ایچون اهل اسلام، بر کون ایلك اوشبو صدقه اصولینی موافق روحغه قویارغه تیوشلی (شمدی ترکیه ننگ مبعوثان مجلسنده بو مسئله مذاکره ایدلنده در.) بوریلرگه شفقت ایتمک صارقلر ایچون جبر اوله چفی کبی تنلری سلامت و خدمت که مقتدرلرگه صدقه ویرمک، اصل صدقه اهللرینه جبر و ظلمدر. شوننگ ایچون تیوشسز کشبیلرگه ویرمکنک ضررلی ایدیکنی بیان فیلوچی غه انکار فیلورغه نه امام ونه آخوندنگ حقی اولماسه کرک.

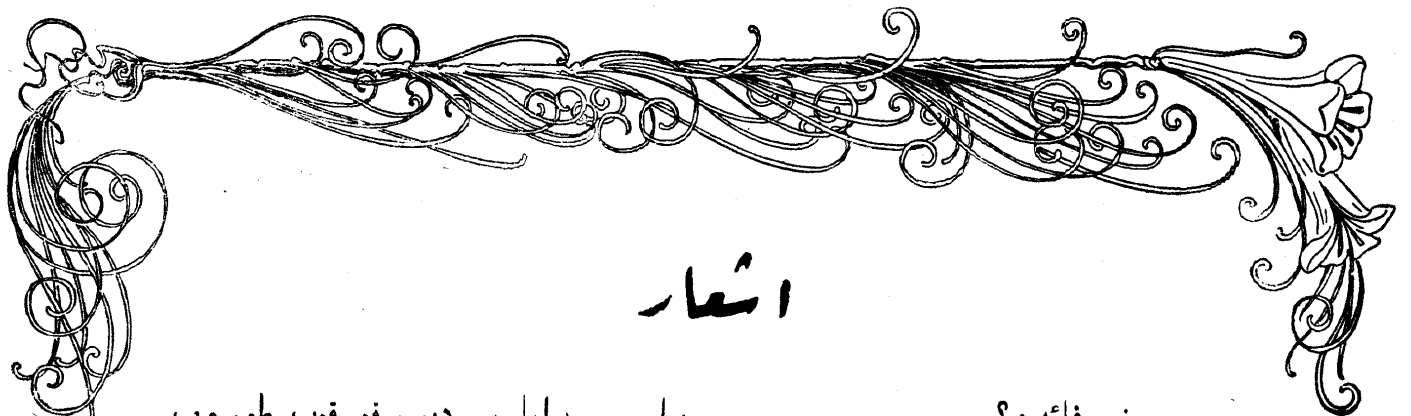
عموما اوشبو «من تشبه بقوم فهو منهم» فاعده سینه مبنیدر. بو تقدیرچه حدیث شریف، اجتماعی احوال حقنده صادر اولوب، تشبه فعلینگ جائز ومنهی اولیة لغندن سکوت ایلامش اولور. رسول اکرم کندیسسی هر تورلی قوملرنگ کیوملرینی کیدیکی و مسلمانلر ایچون خصوص بر فورمه ویرمادیکی سببندن اوشبو روشده معنا ویررگه مجبوریت کورلور. اگرده فکرمز خطا ایسه، درستنی بیلوچیلر تصحیح فیلورلر.

* *

یکاترینبورغ: بدنلری سلامت و خدمت که قادر اولد. فلری حالده مجرد کسب یوزندن صدقه جیوب یوروچیلرنگ خلافینه سوز سویلامک شرعی و ادبی جهتلردن ممنوعیدر؟ بویله سوز سویله وچیلرگه پرونیست فیاورغه مسجدده اماملق فیلوچی کیمسه ننگ حقی وارمیدر؟

هادی طاهری

جواب: امتنگ حیاتی تأمین ایتمک و اقتصادی حاللرینی

اشعار

بولورمی بولماسمی دیب فورقوب طوروب
توکلرگه آتلانوب اوچالماسه .

بای بولوب کیلاچک گه یول صالحاسه
بالاسی سفاهتدن آرتالماسه

نی فائده بو کون طویوب کیکرگاندن
هجومی هلاکتنگ توفتالماسه .

نی فائده صلوقدن، کوز بولماسه
کشیکه سویلاشورلک سوز بولماسه

بای کیار، بای کیلوندن عذاب طوار
انسانلق تربیه سی نوز اولماسه ؟

فخرالاسلام عین الدین اوغلی

نی فائده؟

نی فائده آرغماقین، چابالماسه ؟

طوب دن چغوب آلی صفتی آلاماسه
عمومدن التفاتغه مظهر بولوب

قومیتن محافظه قیلا لماسه .

نی فائده بلگان بلان سویلانماسه

سویلانوب موسیقهغه کیلانماسه

خیالی حکایتنی تصویر بولوب

عملا اجراسینه جویلانماسه .

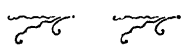
نی فائده یگتلیکن، اش آلماسه

عزت نفس بلان کوچ آلماسه

بخشی بیلیب

«شورا» مجله سینک ۲۳ نچی نومیرینده همیب اسحاقی جنابلرینی «بیلی» دیب یازغان اشعارلرینه قارشو یازلمشدر .

جمله اسلامیزه قارشو توروب
اول اوزینی خوار ایدر بخشی بیلیب
کیتسه دین کیتسون دیب عزت کیتسون
نیچه یوز میڭ کار ایدر بخشی بیلیب
عالم اهلی آنلری موندن بویان
جهلینه اقرار ایدر بخشی بیلیب
بیله این یازماس بولرنی «ترجمان»
بیت ایله اشعار ایدر بخشی بیلیب
کینه بهرام بیک ترجمان دولت شایوف .

« بلغار »

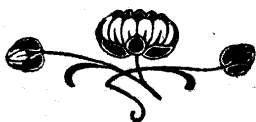
شیخ شهاب الدین الہرجانی طرفندن ۱۸۷۰ نچی ییل «بلغار» شهری خرابه سینی زیارت ایتدیکی وقت یازمش عربی بیتلری و قزاقچه ترجمه سی :

عربی :

كأن لم يقم في هذا المنار مؤذن
ينادی بحق ولم يدكر الله ذا كر
وكأنه ما عاش في البلغار موحد
امین ولم یسمر بارضه سامر
بلی ، انهم كانوا زمانا فابادهم
صروف اللبالی والجدود العوائر
سلام علی بلغار طیب نسیمها
یهیج احزاننا فی فؤاد المسافر

ترجمه :

طورمادی ، دیب آبطارلق هیچ بر ماذن
ایچنده مناره نڭ صالوب سازن
بلغارده هیچ مسلمان جورمه گیندی
چیرنده آیتوب قصه کوکل نازن
جوق ... اولار بر آز دور سوروب اوزغان
فلك دك جفاسینان طوبی طوزغان
خوش بولغای فایران بلغار آکقوب ایسی
جولاوچی جورینگنده دردی قوزغان
ترجمه ایدوچی ع . مشتاق .

دین آتیندن کار ایدر بخشی بیلیب
خلقنی آزار ایدر بخشی بیلیب
ملت اوغلین کوچه ده حیران ایدوب
جاهل و اشرار ایدر بخشی بیلیب
باطل اولسه هم سوزوم اوتسون دیبان
حق سوزین انکار ایدر بخشی بیلیب
وقف یورتین اوزینه ملك ایلابان
ساتمغه بازار ایدر بخشی بیلیب
اوقویان لر حقی وقف آقچه سین
کیسه سینه بار ایدر بخشی بیلیب
منفعت تیکورسه بر اهل فساد
آتینی ابرار ایدر بخشی بیلیب
هر ایشی کیم آکا نفعی تیمسه
قیلماقیدن عار ایدر بخشی بیلیب
یورمه اول کورسه تان بولغه کشی
کفرینی اخبار ایدر بخشی بیلیب
اوزینه بر تین لك اولغان نفعینه
خلقنی فدا ایدر بخشی بیلیب
بزدن اوزگه بر مسلمان یوق دیبان
اوزینی دیندار ایدر بخشی بیلیب
برنی جنت برنی ایلاب دوزخی
حقغه اوزین یار ایدر بخشی بیلیب
ایچقنور دیب قولده گی بار ثروتم
کیك جهاننی تار ایدر بخشی بیلیب
خلقنی جاهل لکی مطلوب دیب
سبحه نی زنار ایدر بخشی بیلیب
جهل ونادان لیغنی زهریندن بیریب
ملتلی بیمار ایدر بخشی بیلیب
هر بری دوراوغورغه جمع اولوب
هست هم هشیار ایدر بخشی بیلیب
بخشی بجه بزمیزغه کیلمادی
دیپ غم بسیار ایدر بخشی بیلیب
کیجه اویده فسق کوندوز کوچه ده
شیخ لیک اظهار ایدر بخشی بیلیب

مش ذاتلر خصوصاً عام اهللری توحید مطلقنی قبول اینمکده لردر . بونلره دهری و دینسزلك اسمہاری ویرلمک ایسه کوب و قتده خرستیانلك نقطه نظرندن ابدیکی معلومدر (۱) .

قرغیز موزیقہسی - قرغیز جرولرینی جیوچی ریباقوف نك « پیتربورغ » ده اولان جغرافیسا جمعیتندہ نورغای اوبلاستی قرغیزلری جرولری و موزیقہلری طوغروسندہ تقدیم ایتمش فکرینہ کوره قرغیزلرنك جرولری پک ایرکن اولوب کوی (مقام) چیقاروچیلری هر اولده اولندہ . قرغیزلر اوزلرنده اولان واقعہلرنی جرو ایدوب کویلا- دیکلری سببندن جرولری کندی حاللرینی تعریف ایتمکدن عبارتدر . قرغیزلرنك جرولری محبت، اوگوت، اکیات قسملرینہ بولنوب بولنردن کوبراگی غلبه و بیگشو ماجرا- لرینی تصویر اولدہ . اولهن آیتوشولری کوب وقت اوز لرینك دومبرا، قوبیز، صبزغی کویلرندن برینہ سالندہ . قرغیز موزیقہسی، ۹ - ۱۱ نچی عصرلرده غربی اوروپاده بولوب اوندیکی قبیلندن فایه لردن عبارتدر . بو کویلرنك پک ایسه کی روشده اولمقی قرغیز موزیقہ سینك آرتده قالدیغنی کوسترمی . چونکه شرق موزیقہ سینك ترقی یولی غربده اولان بوللرغہ باشقہدر .

آثار عتیقه - بو کوندن اوچ سنه لر مقدم « سیدلر » (قریہسی استرخان شهری یاننده اولسه کرک) فارشوسندہ اولغان « آقتوبه » صووندن اون قداق آغرلغندہ بر تش سویاگی تابلوب استرخان شهری موزه خانہ سینہ آلمشدر ایدی . ۱۹۰۸ ده شول اورندن دخی آرشین اوچ چاریک اوزونلغندہ بر قابرغہ نابولدی . ۱۹۰۹ نچی ییل شول اورندن یدی ڈیرشوک فالونلغندہ موگزنك ایچکی سویاگی تابولدی .

گیرومانیاده اسلام سیمیناری - « پوتسدام » شهر- نده اوشبو کوزدن اعتبارا مخصوص اسلام دیننی اوگرانر ایچون نمسه لر طرفندن یکنی بر سیمیناریه آچلوب اوشبو درس لر اوفوتولنه چقدر : فارسی و ترکی تلر، قرآن و آنك تفسیری . فقه، عقائد، نصوص، اسلامك حاضرگی حالی و مسلمانلرنك نسل و سیاست جهتلری، عهد عتیق ایله عهد جدیدنك اسلام ایله مناسبتی . شرق کلیسهسی و اسلام .

(۱) «خلاف وطنیت» مسلکی کندیسی اسلام بالالری آراسینہ شایع اولوبده بونك نتیجهسی اولارق اعتقادله اهمیت فالماق احتمالی یوقمیدر ؟ «شورا»

نوعه

ادهم پاشا - یونان صوغشندہ شهرت چیقارمش اولان ترکیا سرعسکری ادهم پاشا، خسته لگی سببندن تبدیل هوا قصدی ایله مصرغه واروب شونده وفات ایتمشدر . ۳۱ نچی مارت واقعہسندہ بر قدر کونلر حربیه وزیر ی اولوب طورمش ایدی .

اسپرانتو قیلی - اسپرانتو تیلی، اوروپا خلقلرینی برلشدرر ایچون «لاتین» لسانندن و «لاتین» حرفلرندن فائک لئوب توزولدی . بو تیل اسلام نقطه نظرندن فائک لیمی ضررلیسی کورله چکدر ؟ سوز مناسبتی کلدیکی وقت بونی هم بر قدر آکلاب کیدرگه تیوشلی . انسانلر طبیعی اوله رق کندی وطنلرینی سومکده و وطنلرندن مدافعه ایتمکده و کندی لسانلرینہ محبت ایدوب شونی نشر ایلمک حقندہ اجتهادی کندیلری ایچون مقدس وظیفه بیلور ایسه لرده اوروپا ده پک زور دگل بر طائفه واردرکه «وطن» مسلکینہ دشمنلق ایدرار و تیللرده محبت ایتکنی مناسب کورماز لر ، بونلر ایسه «خلاف وطنیت» اسمی ایله معروف اولمقده لردر . فی الاصل «خلاف وطنیت» مسلکی یغشی بر مقصد ایله دنیاغه کلمشدر . بو مسلکده اولان کیمسه - لر ، دنیا ده اولان قوملرنك بر برینہ کونچیلک ایدولاری و بر برینہ ضرر کتوروب حتی صوغشار قیابون فان قویمقلر ینك سببلرینی وطنیت، تیللر و اعتقادلرده اولان مخالفندر دبه حکم ایتدیلر و شونك ایچونده بو اوچ نرسه نك هر اوچیمسینی بتررگه فرار ویردیلر . بونلر وطن محبتینی تاشلاب بتون دنیانی اوزلرینہ وطن حساب ایتدیلر ، آنا لردن اوگرنمش تیللرینی تاشلاب اسپرانتو تیلینی قبول ایتدیلر ، آنا و آنالردن میراث قالمش دینار (یهودیاك ، خرستیانلك) نی تاشلادیلر . اسلام کوزی ایله فارالدیغندہ ، بونلرنك اوشبو حاللری پک قورقنچ دگلدر . زیرا ، نکور اوچ نرسه نی تاشلامش کیمسه لر اسلام طرفینہ یاقین کلمکده اولدقلری معلومدر . بو فکر مسلمانلرده ایلمکدن وار هم عمل گه ده قویلمشدر . اهل اسلام ایچون خاص بر وطن اولماز ، بونلر وطن دبه بربری ایله معاربه ایتمازار ، بونلر ایچون بتون اسلام بری وطندر . عبادت و قتلرندہ مسلمانلر هر یرده کندی تیللرینی تاشلاب یا الکنز عرب تیللرینی گنه استعمال ایلرلر . یهوداك و خرستیانلکنی تاشلا-

ايدى، شمدى سن چينوفنيكارنك اڭ كچوكى اولدك، سنك ايله پادشاه آراسنده هيچ بر مناسبت فالمامشدر، سنك كى واق مأمورلرگه التفات اولنور ايسه بيوك مأمورلرنك خاطرلرى قالور» ديمشدر.

۶۶

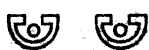
صارى صقاللى بر سوداگر كوسه خدمتچيسى ايله لطيفه ايتمك اولوب: «باباى! نه حكمتدر سنك صقالك يوق!» ديمش. خدمتچيسى ده: «باى! صقال اولاشد بلكرى وقت بر مشقت ايله صوگره قالد. بن واروب يتديكم وقت فارا صقال اولاشنوب بتمش، يالكز صارى صقالرغنه فالمشيدى. صارى صقاللى آدملر معناسز اولدقلرى سببلى. صقالسز يورسه مده يوررم، صارى صقال آلام - ديه بوش فاي توب كيتدم» ديمشدر.

۶۷

ساعتچى گه بر آدم كروب ساعتنى توزاترگه ويردكنه ساعتچى ده: «بو ساعت يك بوزوق بونى توزاتمك ايچون اوز بهاسينك ايكي الوشيني ويررگه مجبور اولورسين» ديدكنده آدم ده: «يارى آلوب قال اوز حقنك ايكي الوشينه رضا اولدم» ديه چيقوب كتدى. بونك بو حالنى كوروب طورمش چيت بر كيمسه آرتندن چيقوب: «افندم اول نه اشك، اوز بهاسينك ايكي الوشيني ويروب هيچ ساعت توزاتدرلرمى؟» ديديكنده آدم ده: «بن اول ساعتنى فارانغو بر كيچه برينك كيمسه سندن ايكي يومروق برابرينه آلمشيدم. اوز حقينك ايكي الوشى اولان دورت يومروقى ساعتچى گه ويرر اولسه بكا نه ضرر وار؟» ديدى.

۶۸

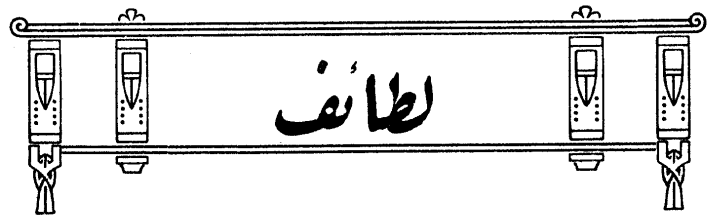
تركيا ايله روس محاربه سى وقتنده «فارس» شهرى ياننده اولان بر صوغشده بر شيخ چيقوب عسكرلره خطاب ايدرك: «اولادلرم! غيرت ايداز، كيچه ده فرشته لر ياننده طعام ايلرسز!» ديه نصيحت ايتديكندن صوگ صوغش باشلاب، برنچى يدره كلوب توشديكى ايله شيخ ده آرد ويروب بتون كوچى ايله يوكررگه باشلامش. نظاملى عسكرلردن برى شيخنك چابوندىن طوتوب: «افندم! نه برگه واررسين كيچ ايله فرشته لر ياننده طعام» ايه چك دگلمى ايدك؟» ديديكنده شيخ ده: «اوغلوم لطيفه ايتمه! سوز باشقه، اش باشقه» ديمش و قورتولوب يوكرونده دوام ايتمش.

اسلام وايسكى شرق. اڭ عالم اسلام مدرسلرى و پرافسور. لبر درس اوفونور ايچون چاقرلنه چقلردر، اسلامنك عبادت روشلرى هم اوگرلنه چكدر، نمسه چه «قوياش» و تركيچه «شاهد الحقائق» اسمنده هفتة لك ايكي مجموعه ده چيقا. چقدر.

قوياشنك كله چكده گى خدمتى - انگلتره نك اڭ مشهور حكمت طبيعه علماسندن، كبريچ دارالفنونده پروفيسور «طومسون» علما فونفره سنده قوياش جليسينك قونى حقنده بيك فزق معلومات بيرمشدر. اڭك سوزينه كوره: بر آز مدتدن صوگ پار و صو خدمتنى قوياش جليسى ايفا ايته چكدر. اگر فابريقاچلىق، ماشينالر حاضرگى روشده ترقى ايتوده دوام قيلسه لر بر وقت دنيا ده بر كومرى بنه چك، شلاله و صولرنك كوچى كافي بولماي اچقدر.

شول چاغنده ماشينالرنى قوياش قونى بلن حركتكه يتره چكلردر. قوياشدن بر ديسانينه برگه توشكان اسسى لك قونى ۲۱ مك آت كوچينه مساوى بولغانلى تجربهلر بلن اثبات قيلنمشدر. اگر بوندى حال بولا قالسه صنعت و تجارت قوياش اسسيسى نغراق و اوزاغراق توشه طورغان يرلرگه كوچوب، دنيا نك اڭ مدنى و باى مملكتنى صحرالى كير، سودان و عربستان بولا چقدر.

۶۵

پادشاهلردن برى اوزينك رعيتلردن عادى كيمسه لرى حضورينه قبول ايدوب هر وقت آنلرنك كسب كارلردن، مال طوارلردن صوراشوب او طورر ايدى. رعيتلردن برى بويله وقت پادشاهنك تكلفسز و خالص اوله رق سويلاشوب او طورديغنى غنيمت بيلوب پاتومستويننى پاچوتنى غراژدا. نين لى مرتبه سنى صورمش. پادشاه ايسه بونى ويرمش، فقط ايكنچى وقت وارد يغنده پادشاهدن اولگى التفاتلرنى كورمك دگل حتى حضورينه كورگه ده موفق اولمامش. بو حال گه زياده تعجب ايدوب فايغرد يغنده سراى خادملردن برى بونك حالينى آكلامله: «سن بوگا تعجب ايتنه! ايلك وقتده رعيتلرنك بيوكى اولديفك ايچون پادشاه سكا التفات ايلر

بونلرنڭ باغچه لرینه قوناق بولور ایچون کلمش لر ایدی. بو حرمتلر قوناقلرنڭ تشریف لرندن ادهم بیک ممنون بولدی، چونکه جلال وحیدر افندی لر منور فکری، شاد کوکلی، یگتلیک، رفیقک و طبیعت انسانیه نه اولدقلرنی بیک گوزل آکلامش نادر کیمسه لردن اولدیغندن، اول اوین کولکیلرنڭ، اول سیر و آخونلرنڭ و اول کورکام مجلس و صحبتلرنڭ چینگن و حسابن صاناب بتر و هیچ ممکن توکل دیورلک ایدی.

کیاولری، قزلی هم اولغلیری ادهمڭ بیک آرتق حضورلق ایتولرینه اُنکا و اُنکالری آچولانمیلر ایدیمی؟ اولزلی الکان کشی بولوب آنلرنی بر آز طیمیلر ایدیمی؟ یاشلر آنلر اولزلینه اختیار بیرسدک، ئلله نی اشلر لر بیت، دیگان خیال احتمال فایسی بر اوقوچی افندیلرنڭ خاطرینه ده کیلور، لکن امین اولنسونکه پدر حلیم افندی ایله محترمه والده لری فاطمه خانم، کوکلینڭ راحت و شادلقن، فحش، سفاهت، ایسرك و مجنونلکده از لرنک، کندی وجدان و انسانیتلرینه خیانت ایتهرلک روشده بالالارینی تربیه ایتمه گانلر. آنلرنڭ بالالری، چن سعادت و حقیقی راحت نرسه ایکانون بیک باخشی نوشنگان، دنیاڭ بر دقیقه لک لذتنه بتون حیات و وجدانلرن بر باد ایتوب عمرلک قایغو آلغان، قیافتی انسان و طبیعتی حیوان بولغان جان ایه لرندن بولمایینچه چن ملتنگ خوش ایسلی چه چه کلری، و لذتلی یمش لرندن ایدی. بناء علیه حلیم افندی عائله سنده گی یاش قنلرنڭ اوین کولکیلری تمام انسانیت دائره سنده، عقل و وجدانغه بیک موافق روشلرده ایدی. مسکرات استعمالی و اونوش اوینلری کییلردن بیک خلاص ایدی. درست، موسیقه بیک باخشی روشده میدان آلدی. موسیقه ایسه، ادبیات عالمنده پک مهم بر اورن طوتوب انساننڭ عفت و صحتنه اڭ کیره کلی بر آلت ایدیکی هیچ انکار اولنماز. بناء علیه نه کبی عقل سلیم بونلری عیبلی آلور؟! قایسی متعصب و تریبه سز آنا آنلر، یا کا یاش اوسهرگنه بولوب یتشوب کیلگان معصوم و معصومه بالالرنڭ یا کا فاینی باشلاغان صافی و آچیق قنلرینه ئلله نیندی زهرلی اوقلر آتوب محاربه ده اسپر آلتغان دشمن عسکری کبی غایت قسنتی برعائله ده اوسدره لر، اولزلی شکللی تمام بر اولگان بوره ک بولورغه قوشالر. ئلله نیندی مجوسیلکدن قانغان عادتلرگه دعوت قلوب بوداتوب بتره لر.

اما زمان اقتضا ایتکان روشده اول بیچاره بالالرینه

حکایت

چن بخت (*)

(محرری یارالله مرادی)

II

حلیم افندی و فاطمه خانم، اولغلرین بیک صاغنوب فارشو آلدیلر، کمال لذت و حضور ایله قاوشدی لر. جاینگ ماتور کونلرنده اطفیف هوالر صولاب صو بویلرنه، یاشل قزلرده و ماتور باغچه لرده طور مق مدنی خلق آراسنده بر عادت حکمنه کردکندن حلیم افندیده شهرنڭ چیتنده جای کونلری اولزلینه طور مق ایچون گوزل بر باغچه صاتوب آلمش ایدی. ادهمده قایتقاچ شو باغچه لرینه باروب طوررغه باشلادی لر. بو باغچه ایسه بر جلغه نڭ بوینده، جلغه نڭ ایکنچی یاغی فالون بر اورمان بولوب هم باشقه تیره سیده بویدن بویغه یاشل ختفه گه اوخشاشلی ماتور چیره ملر ایله ده قاپلوالی اولدیغندن بیک جاذبه لی منظره لرنی کورستمکده ایدی. اوخ، شوندی اورنارده اوطوروب یاشل چیره ملر آراسندن چقان هوای نسیمی نڭ برنجی یومشاق جیللرن ایسناو، انسانغه نی درجه بخت و نی درجه زور سعادتدر! ادهمڭده اڭ سو بگان نرسه سی، شویله جانغه راحت و طبیعتکه ملایم اورنلر اولدیغندن گاه وقت باغچه ایچنده سیر ایته، گاه وقت اورمانغه کیته، قایسی وقتلر جلغه بو - ینده اوطوروب بالق طوته هم جیلسز آخشاملرده آی یاقیتیلرنده اوزینه مخصوص کچکنه بر قایقه اوطوروب جلغه بوینده ده گیزه در ایدی.

آدم بالاسی، نی درجه کوکلیگه تسلی بیره طورغان اورنلرده بولسه ده، اگر همان بالکز بولسه، کوکلی تارغا؛ اچ پوشو دیگان نرسه پیدا بولا، اوز اوزنده کوره سی کیلمی باشلی، بو بر طبیعت فطریه اولدیغندن آدم بالاسی نڭ هر نه حضور و راحتی، جماعت ایچنده و خصوصا کوکل برلشکان چن رفیقلرنڭ بولووینه موقوفدر.

ادهمڭ بختنه فارشی شول جایده آپالری نائله و مسعوده خانملر ایله جیزنه لری جلال و حیدر افندی لر

(*) باشی اوتکان سننڭ ۲۳ نچی نومیرنده.

باشلادی. لکن کوب شکرلر اولسونکه ادهمنک بو حاللرن حلیم افندی ایله فاطمه خانم بیک نیز سیزدیلر اوغللرینک بوروشدهگی کوکلسز حاللرینه بر چاره تاپمق ایچون اوز آرا مشاوره لر ایدشه باشلادیلر. فاطمه خانمنک بو خصوصه تاپقان فکری و زوجی حلیم افندیگه ویردیکی مصاحتراری شول نویندهگی سوزلردن عبارت ایدی:

افندم، جناب حقنک امری ایله ترکلک یولداشی بولوب پارلاشدیغمز کوندن باشلاب تا بو کونلره قدر مقصدمز بالالر تریه ایتک ایدی. نائله مز و مسعودمزن یاخشی غنه تریه ایله اوسدروب کیاوگه بیردک. کوب شکرلر اولسونکه حاضرگی حاللریده یاخشیدر. جناب حق حضرتی کیلچکده شول سعادتلرندن آیرماسون. ایندی بزنگ تریه مزده یالکز بغرمزنگ پارهسی و جانمزدن عزیز سیوکی اوغولومز ادهم فالدی. بز بو کونگه قدر اول معصومنگ تریه سی حقنده قولمزدن کیلگان قدر کیمچیلک کورستمزگه طرشدق. نصیب بولسه کیله چکده شول روشده انشاءالله طرشورمز. بزنگ ایسه ادهمنک حاللرینک ائک دقت ایته چک وقتلرمز یاگا کیلدی، چونکه ادهم صبیلق کونلرن اوزدروب یکتلک دنیا سنه آباق باصدی. یاشلک دیگان نرسه بولهر لیکر هیچ اوز حالن آکلانمی طورغان بر اوتدر. بو اوت هلاک ایتماسون! منه ایندی شولای بولغاچ بزگه حاضر بیک طرف شوب اوغولومز ادهمنک حالنه بیک دقت ایتارگه کیرهک بز آنک دولقلانغان یاش قلبینه مقصدنچه یولداشلق وظیفه سون ایته آلیمز. آنک قلبی باشقه اییده شلر ایستی. البته حاضر ئلی اویله ندررگه ایرته. بزنگ مقصدمزنگ ائک باشی آنی اوقوتنق، نادانلق و غفلت بلاسندن فوتولدرمق ایدی بیت. مسلمانچه اوقووی حاضر الحمدلله یاخشی، اوزینه کیرهک نرسه لردن گوزل خبری بار. مسلمانچه نی قدر اوقوسه ده حیات و معیشت یوللرند ملا و مؤذن بولودن آرتق اوزاچق توکل. جانی و ته نی سلامت بولا طوروب عاجز وضعیفلر حق اولان صدقه آلوب طورمقی هیچ موافق عقل توکلدر. بزگه ائک کیرهک نرسه ادهمنی روسچه اوقوتمقدر. اگر روسچهدن یاخشی خبردار اولسه، انشاءالله کیله چک کونلرده دین و ملتته یاخشی غنه خدمتله کورسه ته بلور. بزنگ ایسه بالا تریه سی دیپکدن مقصد مزده، نی اوزنه نی ملتته خیر کیترمی طورغان آدم جفالری اوسترمک اولماینچه بلکه هر ایکسی حقنده چن فائده لی و خیرلی ملت اهللرن یتشدرمک ایدی بیت. حاضر ئلی اوزگه ده معلوم، تعطیل وقتیدر کوز

نه تریه کورسه ته لر، نه علم و معارفدن خبردار ایتهلر، نه هنر و صنایع بلدلر، هیچ بری یوق! ... ایشته اوشبوکی حرکتلری سببندن ناچار، ضعیف، قورفاق، تشویشلی، ادبسن، تریه سن، غافل و جاهل بیچاره بدبختلر بزنگ ملت آراسنده افراط دیب ایتورلک در جهده کوبدر. حلیم و فاطمه کبی اصول تعلیم و تریه دن گوزل خبردار عائله باشچیلرمز اوک قول بارمقلری حسابندن آرتسه ده آز آرتور...

جلال و حیدر افندیلر رفیقهلری ایله فائز پدیرلری حلیم افندی داچه سنده اییون ۲۰ لرینه قدر قوناق بولنوب سکره کیتو فکرلرینه توشه باشلادیلر بولنلرنگ بو فکرلری ادهمنی بیک زور فایغوغه توشردی، چونکه اول حرمتلو قوناقلر کیتسه لر، ادهم هیچ بر اییده شسز یالکزغنه قالاچق، باغچه ده یورسه ده، بالی توتسه ده، اورمانغه چقسه ده، جهله سی بر آوزدن: نیک سین اول کوب ایدکن ایندی بولای یالکز قالدک! فایا اول سینک سیوملی احبابلرک! فایا اول ماتور اوینلرک، فایا اول آغاچ و چه چه کلو آراسنک اوطوروب ایتکان طاتلی صحبتلرک؟ بار کیتر آنلرنی! آنلردن باشقه، حالک قزغانچ بیک قزغانچ دیب ایتوب طور اچقلر ایدی. بو محترم چیزهلری کیتسه ادهم دخی کوب معلومات خزینه سنندنه محروم قالاچق ایدی، چونکه اول حرمتلو رفیقلر ایله ادهم کوب مجلسنده؛ نامق کماللر، احمد مدحتلر، محمود اسعدلر، عبدالله جودتلر، لیلی طالستویلر، پوشکین و گوگلر هم باشقه ده ئلله نی قدر بیوک ذاتلرنگ ترجمه حاللرینی ایشونه و فایسی بر حکیمانیه سوزلردن کوب عبرتلرده آلادر ایدی. بناء علیه ادهم کبی ادبیات و معارف پرور کنجلر جلال و حیدر افندیلردن البته انصاتلق ایله آیرلاسی کیلمه س. بو ایکی محترم چیزنه سنی ادهم حتی آپالرننده آرتق کوروب سویه در ایدی.

آخری بولمادی، اییون آخرلرنده حرمتلو مهمان افندیلر کیندیلر. بولار کیتکچ ادهم گویه باشنه آور بر حسرت دوچار بولغان کبی قییون بر حالگه توشدی. اوطورسه، طورسه، یاتسه یوقلاسه، یورسه و اوقوسه، هیچ اولگی کبی کوکلی حاللری کورنمی باشلادی.

باغچه ده یورسه ده یالکز، قرغه چقسه ده یالکز، رومان و حکایه لر اوقوسه ده هیچ بر نرسه آکلای هپ ذهنی پریشان ایدی.

اولگی اوزینک قورققان حاللری بربر آلدینه کیله

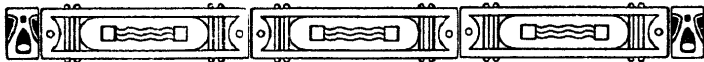
جيتى هيچ بر مکتبه اوفو باشلانمى. آڭا قدر ئلى ايکى آى وقت بار. شول وقتلرغه قدر ادهمگه يالکزينه غنه نى اشله سده قيين بولور. مينم فکرمچه حاضر ادهمگه بر روس معلمى نابارغه کيرهك. اول کونده كيلوب ادهمگه روس تلندن سبق بيرسون. اگر اوزى وقتى ایرگن بر کشى اولسه ادهمگه يالکز وقتلرنده ريفلکده ايته بلور. لکن ادهمگه خلق وانصافنه خيانت قيلورلق کشى بولماسون. اوغلومزنگ اوتکان قش مدرسه ده وقتده معلمارى فرید افندينگ مصالحتى بويچه روسچه ده بر آز تحصيل ايتووى آرفاسنده حاضر ياز ووى هم اوفووى ياخشى کورنه. آڭا ايندى اڭ کيرهك نرسه، روسچه سويله شو ايچون مهارتن آرتدردر. مونڭ ايچون البته همان روسلر بلهن سويلشمک ضروردر. اگر بز بر انصافلى روس معلمن تابساق، اول کونده كيلوب ادهمگه روسچه دن درس بيرسه، بوش وقتلرنده اوزى بلهن بولد اشلق ايتسه، ايکى آى ايچنده اوغلومز بيک ياخشى غنه آچيلور ايدى، ديب اويليم. کوب شکرلر اولسون ادهمگه ذهنى آچيق واجتهاديه تامدر. نصيب بولسه کوز يتکاج زورراق بر روس مکتبنده کورتورگه ممکن ايدى. منه مينم بو خصوصى فکرم وئته يته چک مصلحتلرم اوشبولدردر.»

ادهم نيندى بر بختلى بالا ايکان! کامل نرييهلى، آنالى وظيفلرن آڭلاغوجى، چن بخت وسعادت نرسه ايکانون گوزل توشنوجى محترمه بر والده گه مالکدر. فاطمه خانمگه بو فکرن حلیم افندي کبى وجدان صاحبلرى نيچک قبول کورمه سون؟! حقيقت ايچون جان فدا توگلمى؟! چن اجتهاد وياخشى نيت ايله شروع ايتلگان اشنگ بولمى فالووى بيک سيرهك تصادف ايدادکندن وبختلى کشينگ ئه ته چيده يمورقه صالا ديهك کبى بابايلردن فالغان معنالى بر مقال قيللندن، حلیم، افنديگه بيک آنصانلق ايله بر روس معلمى تابلىدى. بو معلم تمام فاطمه خانمگه فکرينه موافق بر کشى اولوب اچو، تارتو، کبيلردن يراق، کورکام خلق وانسانيت صاحبي، طب علمن تمام ايدوب حفظ صحت حقده کوب معلومات حاصل ايتکان استودينت ايدى. دين اسلام حقده کوب اثرلر مطالعه سيل اسلاميتنگ هيچ مانع ترفى وتمدن بر دين توگل ايکاننى، حاضرگى اسلام ملتيرينگ عاجز، فقيرلك وتوبه - نيچيلک لرينه سبب هيچ دينارى اولماينچه، اوز آرا اختلاف، اتفاقسزلىق ودشمانلىق کبيلر بيک تامر جايوب و بونلردن حاصل اولغان جهالت، غفلت و حماقتلرى ايدويکنى ياخشى آڭلاغوجى، حاضرگى اوروپادهغى هنر وصنایعنگ اساسى

اسلام اولديغنى، گوزل بلوجى حرمتلو بر افندي ايدى. ادهمگه ده اڭ کيره گى شويله بر کشى توگل ايديمى؟! خلاصه؛ بو روس معلمى ادهمگه هر کون كيلوب ايکى تورلى نرسه دن درس بيره باشلادى. مثلاً: برسى اصل روس لغتندن ايکنچى سى حفظ صحت فنندن آشاو اچو ترتيبلرى، سير وحرکت فائده لرى، آنانيزم کبى ياشلرده بولا طورغان ناچار بر عادتنگ ضررلى هم باشقه ده، بر نيچه يوغشلى آورولر حقنده غى معلوماتلردن عبارت ايدى. بو معلم افندي بوش وقتلرنده همان ادهمگه ياننه كيلوب باغچه ده وضو بويلرنده سير ايدوب گوزل صحبتلر ايدشمکده ايدى. ادهمگه، بو معلمى هر کون باغچه ده خدمت ايتوونى مثلاً آغاچ اوطور - تولر، توفراق سيپولر، يهش آغاچلرى آراسنه صو بوگرتولر کبى خدمتلر ايله مشغول بولونى توصيه ايته هم کوب وقتده اوزين برگه اشله شه در ايدى. شوندى ياخشى هواده خدمت ايتونگ، بدننگ سلامت بولووينه، اعضالرنگ اوسووينه وفاننگه بيک صاف بولووينه کوب فائده سى بار ايکانچيلگى بيک معلومدر.

منه شولاي ايتوب ادهم بو ايکى آينده بيک راحت وشادلىق ايله اونکاردى. روسچه سويله شرگه ده بيک ياخشى غنه روشده اوگره ندى. کوز جيتوب سنتاير باشلارى بولوب مکتبلرده ده اوفو باشلانغاج ادهم ياخشى غنه بر امتحان طوتوب شهرلرنده گارادسکوى اوچيلچشه گه ده قبول اولندى.

(آخرى بار)

«شورا» سؤالينه جوابلر:

«شورا» طرفندن اوفوچيلرينه اوشبو روشده بر سؤال ويرلمش ايدى (عدد ۲۱):

«رسول اکرم وفاتندن اعتبارا بو کونمزگه قدر، اوزينگ فکرى وسياستى ايله اسلام ديننه اڭ بيوک خدمت کوسترمش ذات کيمدر؟ وبونگ دايملى نه شيلردر؟»

مذکور سؤالنگ جوابلرينى آلتمش تاريخلى ايله بو يرده درج ايدمه چکمز.

(۱) بو کيمسه، خليفه عبدالرحمن الناصر در. زيرا بو ذات ايللى نيلى حکومتنده سياست و اداره جهتنجه کوب مهارت کوستردى. اسلام مملکتنى توسيع قيلوب «قرطبه» شهرينى علم و عارف مرکزى قيلدى. اگرده علمادن کوسترمک

زیرا حضرت رسول اللہ ﷺ وفات اولوی ایلہ، برسی برسندن دهشتلیراک اولان کوب اشلر باش کوستردی. عربستان اھالیسنڭ گرچه اکثری اسلام قبول ایتمشلر ایدیسده خصوصاً قبائل اعراب آراسنده اسلام رسوخ طاباماش اولدیغندن، جناب رسولنڭ وفات خبری ایلہ، بدوی عربلرنڭ کوبسی ارتداد ایتمش ایدی. بونڭ اوستینہ، عربستاننڭ هر طرفندہ نبوت دعوا ایدن فسادچیلر ظاهر اولوب، بونلر آراسنده کندینہ کوب عسکر طوپلامش مسیلمہ کبی اسلام ایچون غایت خوفلی اولانلریده وار ایدی. مهاجرین ایلہ انصار آراسنده خلافت نزاعسی چیغوب، مسلمانلر آراسینہ تفرقه و دشمانلق توشوی و بوندن طولایی یا کئغنه ظاهر اوله باشلامش اولان اسلام نورینڭ بیک تیزدن سونوویده بیک یاقین احتمال ایدی. بو وقت اسلام ایچون غایت خوفلی، مسلمانلر ایچوندہ بیک اضطرابی ایدی. شونداي اسلام و مسلمانلر ایچون بیک اضطرابی و هر طرفدن هر توری چیننک ایلہ چلقانمش بر زمانده حضرت ابو بکر الصدیق رضی اللہ عنہ مقام خلافتہ کیچمش ایدی. حضرت ابو بکر رضی اللہ عنہنڭ: (۱) مهاجرین ایلہ انصار آراسنده چیغوی بیک یاقین حتی باشلانمشده اولان خلافت نزاعسنی، بتورمه گه موفق اولمهسی. (۲) اسلامنڭ استقبالی ایچون بیک مدھش آفت اولان ارتداد بلیهسنی بتر و ب اسلامه فایتارمهسی.

(۳) اسلام و مسلمانلرنی، نبوت دعوا ایدن فسادچیلر بلاسندن خلاص ایتمهسی. (۴) اسلامنڭ بتون قوت و روحی اولان قرآن شریف اجزاسنی (*) جمع ایتدروب اسلام اساسنی سلامت لك یولینہ چیقارمهسی. (۵) فارس و روم طرفلرنده غی فتوحاتی ایلہ اسلامه مادی و معنوی یاردم ایتنه. سی. ایشته شونداي اشلری ایچون ابو بکر الصدیق حضرتلری، فکر و سیاستی ایلہ اسلامه اڭ بیوک خدمت ایدن ذات ایدی» ديه اویلیم.

درست، اسلامه بیک بیوک خدمت کوستره ن ذاتلر وار، لکن فکرمهجه اول خدمت لره، ابو بکر حضرتلری طرفندن تریبه لشمش آغاچنڭ یمشی یاخود آنڭ طرفندن ترتیب ایدلمش درست مقدمه لرنڭ نتیجهسی، ديه قارایم.

احمد توقتابایوف. «توسکی» شهرنده تاش مدرسده. معلم ۱۵۰ نچی نویابر، معلم سمیع الله عقیفی. «طرویسیکی» ۲۰ نچی نویابر.

(*) قرآن جمع ایتک اشنده باشقه صحابی لرنڭ خدمت لری انکار اولونماز، شولایده خدمت نڭ الوغسی، تشبث و اجرا جهنتندن جناب ابو بکره عائددر.

لازم ایسه جاحظ، غزالی، فارابی نی کوستره م. زیرا بونلر تألیفلری ایلہ ملت فکرینی آچدیلر. صوڭ زمانده بتون دنیا مسلمانلرنڭ علملری بتوب انقراض قابقاسینه کیلوب طفلوب توقتاب طوردفلری وقت حقیقت صاحیبی دخی بر مجد ظهور ایتدی و اسلامنڭ قولندن طوندی. بو ایسه مصر مفتیسی محمد عبده در. صوڭ آدملرنی کوسترمکن مانع یوق ایسه بونی کوستره م.

ذاکر معاذوف اورنیورغ اویازی «ایمانقل»

(۲) بو کیمسه حضرت عمر در. بردن آرتق آدم کوسترمکن ممکن ایسه ایکنچیسلی صلاح الدین ابوبی حضرتلر بدر. دلیلیم: برنچیسلی، اوزینڭ خلافت وقتنده عدالت و شجاعتی ایلہ داخلی فتنه و فسادلرنی سوندردی و بر آوج عسکر ایلہ روم و فرس دولتلرنی ضبط ایتدی. اڭ بیوک اولان ایکی دولتنی بردن توشروب اسلام حدودینی عقلره صفماز درجهده توسیع ایتدی. ایکنچیسلی ایسه اطرافنڭ اولان اسلام امیرلری یالکز سیرچی اولوب طوردفلری حالده اوزینڭ آزعسکری ایلہ در یالر مثالنڭ آغوب کلکنده اولان اهل صلیب متعصبیلرنی دفع ایلادی، قدس شریف و بیت المقدس کبی مبارک اورنلرنڭ بو کونه قدر اسلاملر تصرفنده فالهقیقه سبب اولدی. معلم اسماعیل علییف «تاشکنده».

(۳) اگرده فقیهلر آراسندن قارالسہ بو کیمسه ابویوسف و سنت اهللرنندن قارالسہ امام بخاری اولسه کړک. دلیلیم: ابویوسف حنفی مذهبنی تأسیس و نشر ایلامشدر. امام بخاری ده سنت علمنی احیا ایتمشدر.

مدرس جلال الدینوف، «میاس»

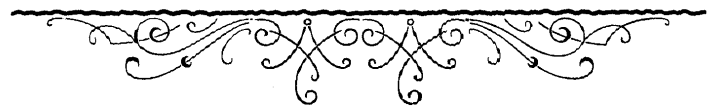
(۴) بو کیمسه محمد عبده حضرتلر بدر. دلیلیم: اسلام دینینڭ ضعیفلنوبینه باش سبب قرآن شریفنی اسرائیلیات و بعض متصوفه خیالاتنه تطبیق ایدوچیلر، شونلرنڭ تفسیرلری خلق آراسینہ انتشاری اولمشدر. ایشته بزم شیخ بونلرنی تماما صورت تاشلاب قرآن تفسیرینه مناسب اولان بر یول آچدی. بو زمانده بوندن آرتق خدمت اولورمی؟ آخوند عمر القراشی «اچکی اوردا».

(۶) بو کیمسه حضرت عثمان در. دلیلیم ایسه بونڭ قرآن شریف جمع ایتمه سیدر. قرآن شریفنڭ اساسی اولان قرآن شریفنی جمع ایدوب دین اسلامنڭ سلامتنه سبب اولدی. ح. بیگییف. «اولیا آتا»

(۵) (بو جواب ایکی کیمسه طرفندن یازلمش اوزون مکتوبلردن خلاصه ایدلدی) بو کیمسه حضرت ابو بکر در.

۹) بو كيمسه تاتار خانلرنندن بركه خان ايله اوز باك خان اولور. بونلرنك برنجيسى اڭ ايلك دين اسلامنى قبول ايدوب بتون تبعه سينك مسلمان اولمقينه سبب اولمش و ايكنجيسى ده خلقلرنك دين طوغر وسنك اولان ثباتسزلكار ينى بتروب دين اسلام محكم قالمقينه باعث اولمشدر.

صابر جان القورماشى . «آلما آتا»

تيل ياريشى

VIII

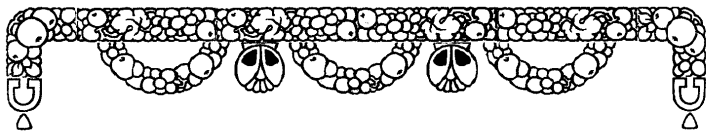
«كيڭاش» اوندەوى بويىنچە

تل يوگورتشو

بو، بيلگولى اوندەوگه طفلو چيلر بولغاغاننى ايشتوب بلگاچ مينده فالوشميم ديب اوزمنك اوتورغان فالام (.....) ده ايكي قابات اوطوروب اوطوروب يازدم ايدى اوكونچكه قارشى صوغوشقه بارغانده چوقمارن اونوطقان كيك مينده شول يازغاننى تيوشلى اورنينه ايلتورگه چقغانده اونوطوب قالدوغانن. ايندى طغوزغنه چاقه قورغاشينلى چبوق بلگنه شول اوندەوگه بويصونو يوزندن اوشبو يازومنى قارالادم. توبنده بو اش جيگگل اش توگل، آور اشدر. شولاي بولسه ده طامرلارمه چن تاتار ايله چن ميشار قانلارى قاتناشوب آغوى، ميشار چهلرني تاتار چهلرني چيلار بلووم ميكانتل كوچى بوروب يازيشو بازارينه كرتديار. اوندەوچى نك چيكلان چيكلرى بيلگولى توگللكدن مين، بو اشكه قاتناشقان كشيلىرنك يازغانلارن چاغشدروب نيكشورگانده سوز كوره شولر بولور الى ديب اويليم. يازلغان نرسه ده برده چيت سوز بولماسون، الفى تركيچه سوزلردنگنه بولسون ديگان سوزدن يازوچيلرن اولارى يازوغه اوندەوچيلرنك اولار يده چيت تلچه بولماسقه كراك ديب سوزم ايتهم. شولاي بولغانده يازغانم طاتسزراق، طوزسزراق بولسه ده تاتارچه دن توگل سوزلردن فاچوده مينم تيكم بولماس؛ بو ياق بله مين بار يازوچيدنده اوزارم ديب كيسه آلام.

مينچە بو زور اش توگل، كوچله نوب ايتنوب اشلگان اشنك نيسى زور بولسون. مونه شوندى كشيلىر بار: اوز آلدينه بر كشيده قوشمى طوروب آب آچيق تاتارچه سويليلر. قزان آرتنده توننار اولنده آلتيمى جيديمى

فزلى بر تاتار بار ايدى. شول تاتار برگنه سوزده ده چيت كه چقى قوبوشدروب طوروب تاتارچه سويليدر ايدى. آندن باشقه بوزاولق بوينده تاتارلاشقان بر باشقرد بار. بله ده صوڭ تاتارچه ني! ايندى تل يوگورتوشكان كشيلىرنك اشلرن تيكشروچيلرگه اوتنچم شولدر: تاتارچه يازام ديب يازوب يبارگان كشيلىرنك يازولارن نيكشورگانده برام برام سوزلرني قاراغاندن آرى سوز تزمينك تاتارچه بولوونده قاراسونلر. بو يازغانم فرق يولغه طولماسه تلاك بله بولسه ده طوطوررسز. ايشونكانسزدر بيت: كوچى كوكلرده ده كوكلرنك اوستونده ده يورگان «بر» بو آشاغينى كچرايتمى چيكلوك فابغن زور ايتمى آشاغينى شول كچكنه فابق غه صيدرا آلور، دى. صاولقلىر كزنى تلاب يازغوچى

بصيرت

۱۹۰۹ نچى ميلادى و ۱۳۲۷ نچى هجرى ييللرني آرتمزده فالدروب، اوشبوكون ۱۹۱۰ نچى و ۱۳۲۸ نچى يكي ييللرنك ايچينه كلوب كردك. بو مناسبت ايله كچمش اشلرني بر مرتبه خاطرگه توشرر اولسه ق ضرر ايتماز. كچن ييلنك اڭ بيوك واقعه اري تركيا و ايران كبي اسلام مملكتلرنده اولدى، باشقه يرلرده اولان حادثه لر بونلره كوره بك جزئى صانالورغه تيوشلى. تركياده مشروطه دوام ايدوب ومبعوثان مجلسى اوز ييڭك وظيفه سيني اجرا قلوب طورديغى بروقتنه بردن بر ۳۱ نچى مارت انقلابي ظهور ايتدى. بو ايسه ايسكى ادارهنى كيرو فايتارمق ايچون اولان سياسى بر حركتدن عبارت اولوب، انقلابچيلرنك قهرمانلرى، ايلك زمانده اشسز وكوچسز وظيفه آلوب ووقف آشاب ياتوچى آدملر ايدى. بونلر، ميدانه: «شريعته ايسترز!» اسمى ايله چيقوب عسكرنى اغوا قيلديلر و اوشبو عسكرلر آرفلى خيلى بيوك اشلر اشلارگه موفق اولديلر.

اڭ صول اولان احرار فرقهسى، استبدادنى كيرو فايتارمق ايچون اولماسه ده، حكومت باشنده اولان ياش تركلر فرقه سينه آچو اينديكلرنندن «لالحب على بل لبغض معاويه» قيبلىندن بو واقعه ده انقلابچيلر طرفندن اولديلر. جنايتلرگه سببچى اولانلر حقنده سلطان عبدالحميد

یاشنده اولان شهزاده میرزا احمد چیقدی. محمدعلی شاه روسیه گه بیارلوب بو کونده «آدیس» شهرنده طورر. ایران ملت مجلسی اوتکان ۱۹۰۹ نچی ییل برنچی ذوالقعدہ (نویابر) ده آچلوب اوزینک خدمتنه کرسدی. فاس و افغانستانده اولان اسلام حکومتلری عسکرلرینی ترتیب گه قویمق فکرینه کردیلر و بونک ایچون ده معلم ایدوب ترکیادن آفیتسرلر چاقروب کتوردیلر. صوگ اولسه ده بو اش گوزل و خیرلی بر اشدر.

آروپاده اولان حادثهلرنک اگ زورلری اسپانیهده اولوب اوتدی. اسپانیه حکومتی فاس عربلری ایله صوغشوب عربلرینی ییگدی. حکومتنک بو اشینه رضا اولمادقارندن بعض ولایت اهالیسی اختلال باشلقی اولمق ایله تهمت ایدلنوب فوره اسپانیهده بر معلم سوسیالیست، حکومت طرفندن اعدام قیلندی. فقط آروپا افکار عمومیسسی بو حالنی وحشت و ظلم صاناب اظهار نفرت ایتدیلر، حکومتده آخرده اوزینک مسلکینی اوزگرتورگه مجبور اولدی.

مملکتیز روسیه ایچنده حاللر ایسکیسی کبی دوام ایتدر. ۱۲ نچی اییونده تعطیل ایدلمش دوام تکرار اولهرق ۱۰ نچی اوتکابرده آچلدی. کامل معناسی ایله حریت دینییه ویررگه دوامده قرار اولدی ایسه ده بو اشنگ هنوز تمام اولدیغی یوق. اوقو اشلری بلکه مکتب و مدرسه مسئله. لری، اداره روحانیلر نظاملری اوشبو قشده قارالور. ایمپراطور حضرتلری فینلانندییه صلورنده گز مانیا ایمپراطور طوری ایله کورشدی و صوگره ایتالیه مملکتنه سیاحت ایدوب فایتدی. ایوادیه که ترکیا طرفندن ایلچی هیئتی کلوب ایمپراطور حضرتلرینه یواقدی. روسیه ایله ترکیا آراسنده اولان مناسبت اولگی و قتلرغه کوره کوب یغشیلانمشدر.

فققازیه ده شیعه قارنداشلر مزنگ اداره روحانیلرینه رئیس اولهرق ملا محمد پېشناماز زاده شیخ الاسلام نصب اولندی.

طرفندن عمومی عفو اعلان ایدلدی، حکومت آلماشندی، علما و خواجهلر، جامع شاگردلری و مریدلر طرفندن «اتحاد محمدی» اسمنده بر جمعیت تاسیس ایدلدی. سلطاننک نفوذی آرتدی یاش ترکر بیکولوب استانبولده اشلری فالهادی. لکن بو حال اوزون وقت دوام ایتمادی. سلانیک عسکری استانبول اوستنه کلوب مشروطیتنی اولگی حالینه قایتاردی. ۱۴ نچی آپریلده اعیان ایله مبعوثان اعضالرنک برلاشوب یا صادقلری مجاس طرفندن سلطان عبدالحمید خلع و آنک اورنینه ده بشنچی محمد اسمی ایله محمد رشاد تخت گه چیقاردی. سلطان عبدالحمید «سلانیک» شهرینه بیارلدی. بو کونده مخصوص سرایده محبوس صفتنده طورر. ۳۱ نچی مارت انقلابی نتیجه سی بر سلطاننک توشرلوب ایکنچی سلطاننک بندرلمکندن و اداره عرفیه محکمه لرنک حکملری ایله بر قاچ ذاتلرنک اعدام ایدلمکندن عبارت اولدی. اسده ترکیا و عمان، آفستریانک اولان بوسنه هر سک ولایتلری تمام آفستریا نصرینه کردی، کنازک اولان بلغاریا قراللق اولوب اعلان قیلندی. ترکیا ملکی اولان گریک آطه سی حقند، الوغ دولتلر طرفندن یگی بر فرار ویرلدیکی یوق، همیشه اولگی حالده طورر.

ترکیانک حاضرگی اداره سی و مشروطیتینک دوام ایدمه چکنده کوب کیمسه لر معتقد ایسه لده بعض بر آدمار بونک وقتلی برشی اولوب دخی بر ۳۱ نچی مارت انقلابی قیلندن دهشتلی بر انقلاب اولوب استبدادنک قایتارلاچقندن امین دگللردر. هر نه بونی زمان کوسترر.

ایراندہ ایسکیلکنی کیرو قایتارمق و مشروطیتنی بترمک ایچون ۱۹۰۸ نچی ییل مارت آینده محمدعلی شاه طرفندن تارانلمش ملت مجلسی، نارالدیغی حالده بر ییلدن آرتق وقت طوردی. شاه ایله مشروطه چیلر آراسنه محاربہ لر دوام ایتدی. اوشبو اختلال سببندن ایران دولتی فقیرلندی، ضعیفلانندی، کسب و تجارتلر طوقنادی. کوب واقعه لر و اوزون ماجرالر صوکنده نهایت مشروطه چیلر غالب اولدیلر محمدعلی شاه روس حمایته سینه کردی و تخت گه ده اون ایکی

محرری: رضا الدین بن فخرالدین.

ناشرلی: محمدشاکر و محمدزاکر رامی سفار.

چققان ادبی، فنی و سیاسی مجموعه در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: ۲А 2-й СТР. ОБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТЬ.
АДРЕСЪ: г. Оренбургъ, редакция журнала „ШУРО“.

ТИП. ГАЗ. „ФАКТЪ“ ОРЕНБУРГЪ.

«شورا» اورنبورغده اون بیش کونده بر

آبونه بدلی: سنه لک ۵، آلتی آیلق ۲ روبله ۶۰ کاپک.
«وقت» برلن برگه آلوچیلرغه: سنه لک ۹، آلتی آیلق
۴ روبله ۶۰ کاپک در.

اورنبورغده «وقت» مطبعه سی.

- روعی افندی گه : قصیده گز باصلیه چقدر .
- ش . کمال افندی گه : خصوصی مکتوب یازلدی .
- « عواملر و ملالر . شاگردلر و معلملر » اسمنده اولان اوزون مقاله نڭ حاصلی پک آز نرسه اولدیقی ایچون درج اولنماز .
- « عبدالناصر القورصاوی مرتبه سی » اسمنده اولان منظوم و « بزم کونلر » اسمنده اولان شعرلر باصلماز .
- عبدالرحیم آلالمالی افندی گه : یومشگنر حقنده خصوصی مکتوب یبارلدی .
- « اسلام قریه لر نده انقراض » ، « فرانسز باباينڭ بالا تریه سی » « روسلرنڭ ادبی سرمایه لری » نام مقاله لر کله چک عدده باصلسه لر کرک .
- ملا نصرالدین افندی گه : مقاله گز باصلنه چقدر .
- آخوند شروانوف جنابلرینه : مکتوب گز تابشرلدی .
- م . ا جنابلرینه : بر آدم گه خطاب ایدوب یازمش شعر گز باصلماز . بر کیمسه نڭ عرضنه کرشیک ادبیات عالمنده عیبدر .

چولپان

- استانبولده آچیق ترکی تیلنده اونیش کونده بر دفعه نشر اولنور علمی ، تجاری ، سیاسی بر غزته در . روسیه ایچون سنه لگی ۲ - آلتی آیلغی ۱ روبله در .
- آدرس :
استانبول سلطان حمام دیقرا نیان خان « چولپان »

- تصحیح - اونکان ییل ۲۴ نچی عدد «شورا» ده نیل یاریشده اولان « بیکی » دیگان سوزنی « بیکی » دیه اوفورغه تیوشلی .
- فیاض الحمیدی گه : مکتوب گز درج اولنور .
- معلم خ نصیر افندی گه : کتب سته نڭ هر بری مطبوع و هر بر مشهور کتابچیلرده صالمقده در .
- « اصابت » کتابی حقنده یازلمش نفرت اوشانداق بوی هیئت معلمیننڭ نفرتلرینه قارشو یازلمش مکتوبلرنڭ هیچ بزری باصلیدر . نفرت یا که نفرت که نفرت ایل، بوندی مسئله - لوده اش چیقماز بلکه جدی و علمی بر نرسه یازارغه تیوشلی .
- فیض الکبیر افندی گه : مقصود گز آکلاشلدی ، موجبی ایله عمل قیلنور .
- عبدالاول افندی گه : « وقت » ادارسی اسمینه یازسه گز مکتوب گز معلوم آدم گه ویرلور . بیان ایتمش خبر گز تیوشلی اورنینه یازلدی .
- سمرقنده معلم معین بن شکرالله افندی گه : مکتوب گز باشقه محاکمه لر ایله برلکنده باصلور ، بر آز صبر ایتمک لازمدر .
- اداره گه یازلمش مکتوبلرده مکتوب یازلمش شهر یا که قریه نڭ اسمی و یازوچینڭ امضاسی کامل اولورغه تیوشلی ، نه یردن یازلقلری بیلنمادیکی سببلی کوب مکتوبلرنی اعتبارسز قالدررغه مجبوریت اولدر .
- محترم ترجمان بهرام بیگ افندی گه : « بیدل » شعر لری حقنده یازدیگنر مکتوب تابشرلدی .

« شرق کتابخانه سی » نده مصر - استانبول - هند - بیروت مطبوعاتی کلیتلی صورتده موجود در .
مکتب و مدرسه لر ایچون هر فندن ، هر تورلی درس کتابلری ، کوبلب آلغوچیلرغه غایت آرزان بها ایله کوندلر مکده در .
مفصل « اسامی الکتب » بوش یبارلور .
زادانکه سز نالور ایله یبارلماز . بر سپارش (زا کار) نڭ دورتدن بری قدر زادانکه یباریلور گه تیوشلی .
پوچته مصارفی آلوچیدن .

شَرِّقْ کِتَابْخَانَه سِی
صِبْغِی : اَحْمَدِ سَحَابِی
اَوْرَشْتِی شَهْرِنْدَه
سَهْ اَسِی ۱۹۰۶
Адресъ: Орскъ, Оренбург. губ.
Ахмету Исхакову.